

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Klassiõpetaja õppekava

Kevin Kõiv

**ÕPETAJATE KIUSAMINE ÕPILASTE POOLT KAHE TARTU LINNA KOOLI
NÄITEL**
magistritöö

Juhendaja: kaasprofessor Kristi Kõiv

Tartu 2025

Kokkuvõte

„Õpetajate kiusamine õpilaste poolt kahe Tartu linna kooli näitel“

Magistritöö eesmärgiks oli välja selgitada õpetajate hinnangud õpetajate kiusamisele õpilaste poolt kiusamise olemuse, leviku ja tagajärgedega seoses kahe Tartu kooli näitel. Antud magistritöö valimi moodustasid kahe Tartu linna kooli õpetajad. Uurimustöös kasutati online-küsitlust. Mõõteinstrumentidiks oli ankeet. Andmeanalüüsis kasutati kirjeldatavat statistikat ja tulemusi kirjeldati protsentidena. Peaaegu üks neljandik küsitlevatest (n=80) õpetajatest arvab, et õpilastepoolse kiusamise põhjuseks võib olla klassikaaslasele muljet avaldamine. Käesolev uurimustöö näitas, et ligi pooled (48,8%) õpetajatest oli kogunud õpilastepoolset kiusamist. Kõige sagedasemaks kiusamisliigiks oli verbaalne kiusamine. Kiusamisohvrite vastustest selgus, et õpilastepoolisel kiusamisel on negatiivsed tagajärjed nii õpetaja elu kvaliteedile kui ka õppetööle üldiselt. Magistritöö tulemusi ei saa üldistada kogu Eesti õpetajaskonnale, kuid uurimustöö tulemuste põhjal võib väita, et õpetajate kiusamine õpilaste poolt on probleem, mida tuleb tulevikus edasi uurida.

Märksõnad: kiusamine, õpetajad, õpilased, õpetajate kiusamine õpilaste poolt.

Summary

„Teacher targeted bullying by the example of two schools in the city of Tartu“

The goal of this thesis was to determine the opinions of teachers getting bullied by students and the nature, distribution and the consequences on the example of two Tartu City schools. The subject of the thesis were the teachers of two schools in Tartu city. The empirical part of this thesis was online questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics and the results were described by percentages. Almost ¼ teachers out of 80 feels that the reason for teacher targeted bullying is to impress peers. The current research showed that 48,8% of the teachers participating in this study were bullied by students and most frequently they had encounters of students verbally bullying them. The results of this thesis cannot be generalized to the entire teaching staff of Estonia but on the basis of the results of this research, it can be claimed that the teacher targeted bullying is worth to be analysed deeper in the future.

Keywords: bullying, teachers, students, teacher targeted bullying

Sisukord

Kokkuvõte	2
Summary	2
Sisukord.....	3
1.1. Kiusamise mõiste ja olemus	5
1.2. Õpetajate kiusamine õpilaste poolt.....	6
1.3. Õpilastepoolse kiusamise tagajärjed õpetajatele	9
2. Metoodika.....	11
2.2. Mõõtevahend	13
Protseduur	14
Tulemused	15
3.1. Õpetajatele suunatud õpilastepoolse kiusamise probleemi tõsiduse tajumine	15
3.2. Õpetajate hinnangud kooli juhtkonna, kõrgemate haridusametnike ning lapsevanemate ja üldsuse probleemi mõistmise kohta.....	16
3.3. Õpetajate hinnangud õpilastepoolse kiusamise põhjustele.....	16
3.5. Õpetajate õpilastepoolse kiusamise ulatus	17
3.6. Õpetajate õpilastepoolse kiusamise ulatus kiusamise liikide lõikes õpilaste kiusamist kogunud õpetajate hinnangul	17
3.7. Õpetajale suunatud õpilastepoolse kiusamise kestvus.....	18
3.8. Õpetajate kiusamisega seotud õpilaste tunnused ja jooned õpilastepoolset kiusamist kogunud õpetajate hinnangul	18
3.9. Õpilastepoolne õpetajate kiusamine õppetundides ja väljaspool õppetundi õpilastepoolset kiusamist kogunud õpetajate hinnangul.....	19
3.11. Õpilastepoolse kiusamise kogemusest rääkimine ja selle tulemused õpilastepoolset kiusamist kogunud õpetajate hinnangul.....	21
4.1. Õpetajate õpilastepoolse kiusamise olemus õpetajate hinnangul.	23
4.2. Õpilastepoolse kiusamist kogunud õpetajate hinnang kiusamise olemusele.....	24
Tänuõnad	28
Autorsuse kinnitus.....	28
Kasutatud kirjandus.....	29
Lisad	
Lisa 1. Online küsitlus	
Lisa 2.	

Sissejuhatus

Kiusamine on igapäevases koolielus koolitööd häiriv tegevus ning pole uudne probleem, kuid sellele on hakatud järjest enam tähelepanu pöörama teadusliku uurimisobjektina kui ka ühiskonna tasandil (Kõiv, 2006).

Kiusamine koolis ei hõlma ainult õpilasi, vaid ka õpetajaid kes võivad olla ise kiusajad kui ka kiusatavad. Tänapäeval ei pruugita aru saada, et õpetaja võib olla kiusatav ning sellest ei olda teadlikud, kuna see on leidnud väga vähe kajastamist tervikuna (Garrett, 2014). Võrreldes õpilastevahelise kiusamisega on õpetajate kiusamine õpilaste poolt saanud vähe tähelepanu (Monks & Smith, 2006). Kiusamist on uuritud õpetaja-õpilase vahelise kiusamisena õpilase vaates, kuid on vähem tegeletud kiusamisega õpetaja kui kiusamisohvri vaates (Longobardi jt, 2019). Oluline on uurida õpetaja kiusamist uurijate poolt ,et vähendada kiusamise negatiivset mõju õpetajatele ning ka klassile kui tervikuna (Byers, 2012; De Wet, 2010).

On arvatud, et õpetajat ei saa vaadata kiusamise ohvrina, kuna õpetajal peaks olema kontrolli klassi üle ning ta peaks olema staatusest kõrgemal tasemel kui õpilased (Özklici, 2012). De Wet (2010) sõnul ei saa olla klassiruumis heal tasemel õppimist ja õpetamist, kui on segavaks faktoriks just õpilastepoolne kiusamine õpetaja suhtes. Sellised väljakutsed vajavad uurimist ning tuleb kokku korjata erinevad juhtumid sellist kiusamist kogenud õpetajatelt kes on kogenud õpilastepoolset kiusamist, et sellele saaks ennetustööd teha (Pervin & Turner, 1998).

Õpilastepoolse õpetajate kiusamise korral on laps agressor ja täiskasvanu ohver, kusjuures agressiivset käitumist iseloomustab kolm kesket tunnusjoont: tahtlikkus, korduvus ja võimuhete tasakaalutus (Kõiv, 2017). De Wet'i (2010) arvates on õpetaja just see kes tagab klassiruumis tasakaalu, on emotsionaalseks kaitseks õpilastele, kuid õpetajale suunatud kiusamine on agressioon ning õpetajal ei ole emotsionaalselt enam sellist võimekust, et sellega toime tulla. Õpetajale suunatud kiusamine ei pruugi olla koheselt nähtav, kuid aja jooksul võib see eskaleeruda ning võib muutuda ohtlikuks ning traumeerivaks. Õpilastepoolne kiusamine võib õpetajat kui ohvrit mõjutada psühholoogiliselt ja emotsionaalselt kahjustada ning ka võib panna ohtu sotsiaalset positsiooni enda tutvuskonna seas (Bjorkqvist & Jansson, 2003). Sama autor on öelnud ka, et kiusamine võib õpetaja puhul panna ohtu tema sotsiaalse positsiooni tutvuskonna seas.

Erinevad uurijad nii Eestis (Kõiv, 2006, 2015; Tikk, 2017) kui ka välismaal (De Wet, 2006, 2010, 2019; Kauppi & Pörhöla, 2012; Pervin & Turner, 1998; Özkilic, 2012) on käsitlenud õpetajate kiusamist õpilaste poolt. Kõivu (2015) uurimus näitas 10. aasta muutusi

õpetajatele suunatud kiusamise suurenemist aastate perioodil 2003-2013 läbi erinevate kiusamise kategooriate. Uurimust, mis käsitleks õpetajate hinnanguid kogetud õpilastepoolsele kiusamisele, on töö autorile teada kolm Eestis läbi viidud uurimust (Tikk, 2017; Kõiv & Aia-Utsal, 2021; Kõiv, 2020)

Erinevate maade uurimuste (Pervin & Turner, 1998; Bjorkqvist & Jansson, 2003; De Wet, 2010; Özkilic, 2012; Kauppi & Pörhöla, 2012; Kõiv, 2015; Tikk, 2017; Kõiv, 2020; (Kõiv & Aia-Utsal, 2021) tulemused on näidanud, et õpetajate kiusamine õpilaste poolt on tõsine probleem, mida tuleks edasi uurida. Selle uurimuse probleemiks on õpetajatele suunatud õpilastepoolse kiusamine kui tõsine sotsiaalne fenomen õpetajate-õpilaste suhetes. Käesoleva magistr töö eesmärgiks oli välja selgitada õpetajate hinnangud õpetajate kiusamisele õpilaste poolt kiusamise olemuse, leviku ja tagajärgedega seoses kahe kooli näitel. Eesmärgi saavutamiseks töötati läbi teemakohane kirjandus ja viidi läbi uurimus kahe Tartu kooli õpetajate seas.

Magistr töö koosneb teoreetiliselt ja empiirilisest osast. Teoreetilisest osast antakse ülevaade kiusamise olemusest, keskendudes kiusamisele õpetaja ja õpilase vahel, kus kiusamise ohvriks on õpetaja. Empiirilises osas esitatakse uurimuse tulemused ja analüüsitakse neid.

Teoreetiline ülevaade

1.1. Kiusamise mõiste ja olemus

Kiusamiseks võib nimetada igapäevaselt igasugust teist inimest kahjustavat käitumist, kuid teaduslikult on sellel omad tunnused (Kõiv, 2006). Monks ja Smith (2006) on väitnud, et kiusamisena saab käsitleda sellist käitumist, mis pole tahtlik, kuid see on ohvri jaoks tunnetuse küsimus. Samad autorid on toonud ka välja, et ühekordsest intsidendist võib jääda kustumatu hirm juhtunu kordumise ees, siis seda võib käsitleda ka kiusamisena. Kiusamine on agressiivne käitumisvorm kui tehakse teisele haiget või kahju füüsiliselt, psühholoogiliselt või ka sotsiaalselt (Kõiv, 2006). Kiusamisena võib arvestada agressiivse käitumise akte, mis on korduvad; halvasti käitumine peale keelamist, halvustamine/alahindamine, heidutamine, huvitavatest asjadest mittehuvitumine või halvustavate kommentaaride ütlemine (Vaaland & Roland, 2013).

Kiusamine on võimusuhe, kus ühel osapoolel on rohkem võimu kui teisel (Monks & Smith, 2006). Kiusamine õpetajate suunas õpilaste poolt võib olla erinevatel viisidel; sisaldades endas korduvat õpetajate vihkamist, nende kuritarvitamist, ignoreerimist, ropendamist, pilkamist, tagarääkimist ja nende kuuluvate asjade lõhkumises (Jacobs & De

Wet, 2018). Õpetajatel võib esineda ka seda, et nad ei saa aru, et neid kiusatakse või nad ei oska ennast kaitsta kiusamise eest ning see võib aja jooksul eskaleeruda kui ka muutuda raskeloomulisemaks kui ka traumeerivamaks (Gul jt, 2022). Kõiv (2001) on toonud välja, et kiusamisel võib esineda ka sageli ohvripoolse provokatsioonita kui ka varjatu iseloomuga kiusamistüüpe.

1.2. Õpetajate kiusamine õpilaste poolt

Kiusamine on sotsiaalsetes gruppides peamiselt probleemiks, sest seal esinevad selged võimusuhted ja vähene järelvalve (Smith ja Sharp, 1994). Kiusamine toimub tõenäolisemalt gruppides seetõttu, et potentsiaalne ohver ei saa grupist eemalduda ning koolid on gruppideks kuna need on kohustuslikud institutsioonid (Kõiv, 2001). Kiusamise terminit on hakatud ka kasutama aina rohkem täiskasvanute käitumise kirjeldamiseks (Kõiv, 2006). Kiusamine võib esineda nii kolleegide kui ka alluvate ja tööandjate vahel (Monks jt, 2009). Tronc (2010) on toonud välja, et Austraalia koolide näitel võib jagada õpilasepoolse kiusamise kolmeks eriliigiks: löömine, verbaalsed kahjustused ning jõu kasutamine.

Õpetajate kiusamine õpilaste poolt võib olla ka otsene või kaudne (Kauppi & Pörhölä, 2012). De Wet (2010) peab otsese kiusamise all silmas füüsilist ja vaimset agressiooni ning Kauppi & Pörhölä (2012) lisavad, et otsese kiusamise alla kuulub ka lisaks füüsilisele vägivallale ka õpetaja ähvardamine ja solvamine.

Õpilastepoolset kiusamist õpetajate suunas võib ka liigitada avalikuks ja anonüümseks (De Wet, 2010). Uuriija sõnul võib avaliku kiusamise alla liigitada õpilastepoolset pilkamist ja õpetajale vastu hakkamist teiste inimeste juuresolekul. Anonüümse kiusamise alla võib liigitada õpetajate kiusamise töövälisel ajal, näiteks nädalavahetustel.

Jacobs ja De Wet (2018) on toonud välja enda uurimuses, et õpetajate kiusamine õpilaste poolt võib seisneda ka selles, et toimub nende ärakasutamine, püsiv vihkamine, õpetajate ignoreerimine, ropendamine, tagarääkimine ning ka tema asjade lõhkumine. Verbaalse kiusamise all mõeldakse eelkõige negatiivset käitumist õpetaja suhtes, mis hõlmab suuliselt öeldud või kirjutatud sõnu (De Wet & Jacobs, 2018). See on otsene kiusamisliik, mis hõlmab on ähvarduste tegemist, provotseerimist, nimede kutsumist, ebasündaheid ning seksuaalseid märkuseid, inimese üle nalja tegemist, kuulujuttude levitamist, solvanguid, sarkastilisi kommentaare, diskrimineerimist ning ka kellegagi rääkimisest keeldumist (Kõiv & Aia-Utsal, 2021). Woudstra jt, (2018) on leidnud enda uurimuses, et verbaalne kiusamine on kõige sagedasem kiusamisliik õpilastelt õpetajate suunas. Enamikel juhtudel, kui verbaalse

kiusamise puhul midagi ette ei võeta, võib see muutuda füüsiliseks kiusamiseks (De Wet & Jacobs, 2018).

Kõivu (2017) uuringus on toodud välja, et õpetajad olid õpilastepoolse kiusamisena kogunud sagedamini alusetuid kuulujutte, arvamuste halvustamist, põhjendamatu nõudmisi, solvamisi ja süüdistusi seoses jõupingutuste puudumisega. Steffgeni ja Eweni (2007) poolt Luksemburgis tehtud uurimuses leiti, et 24% uuringus osalenud õpetajatest oli langenud verbaalse kiusamise ohvriks, 19,4% tajusid laimamist ning 7% kogesid seksuaalset kiusamist. Dzuka ja Dalberti (2007) poolt tehtud uuringus ilmneb, et ligi pooltel õpetajatel on kogemust õpilastepoolse kiusamisega ning lausa üks kolmandik juhtudel on see verbaalne. Özkilici (2012) uuringus on tulnud välja, et ligikaudu 40% õpetajatel on kogemus kiusamisega, mis on õpilaste poolt nende vastu suunatud. Kolmandikul juhtudest oli see verbaalne, kolmandikul ignoreerimine, neljandikul alusetud kuulujutud. Steffgen ja Ewen (2007) on toonud välja enda uurimuses, mis keskendus koolivägivallale, et Luksemburgis 23,9 % küsitluteest olid kogunud tugevat verbaalset rünnakut, 19,4% oli kogunud laimamist ning 7% küsitluteest on kogunud seksuaalset ahistamist õpilaste poolt. Woudstra jt (2018) leidsid enda uurimuses, et 62,1% õpetajatest olid kogunud verbaalset kiusamist, 34,6% füüsilist kiusamist, 27% kaudset kiusamist ning 6,6% küberkiusamist.

Kirjandusele toetudes on leidnud Garret (2014), et kõige sagedasemaks kiusamisliigiks on õpetajate puhul õpilaste poolt olnud füüsilised rünnakud, seksuaalse alatooniga solvavad märkused, õppetöö häirimine, verbaalne kiusamine, ähvardamine ja küberkiusamine. Õpetajat eelkõige nähakse täiskasvanu rollis, kõrgemal positsioonil. Teda ei käsitleta tavaliselt õpilastepoolse kiusamisohvrina, sest tal on klassi üle võim (Özkilici, 2012).

Lõuna-Aafrikas tehtud uuringus leiti, et 153 uuritud õpetajast 62% oli kogunud verbaalset kiusamist, 35 % füüsilist kiusamist, 27% kaudset ning 6,6 % küberkiusamist (Woudstra jt, 2018). Inglismaal läbi viidud uurimuses tunnistas 71% uuritavatest, et oli kannatanud verbaalse kiusamise all ning oli kogunud ignoreerimist. De Wet'i uuringus (2019) leiti, et üle poolte õpetajatest oli kogunud õpilastepoolset verbaalset kiusamist, eelkõige solvavaid kommentaare ning vähemal määral ka nii füüsilist kui ka seksuaalset kiusamist. Türgis Özkilici (2012) poolt tehtud uuringus oli 38.9% õpetajatest kogunud verbaalset kiusamist ning 33% õpetajatest ignoreerimist.

Õpetajate kiusamist õpilaste poolt on Eestis uurinud Kõiv (Kõiv, 2006, 2015, 2017) ja ka Tikk (2017). Kõiv (2017) uurimus näitab, et 35% õpetajatest on kogunud õpilastepoolset kiusamist. Eestis 2013. aastal läbi viidud uurimuse eesmärk oli võrrelda muutusi 10 aasta jooksul erinevate kiusamisliikide ulatuses (Kõiv, 2015). Selles uurimuses kõrvutati kahe

erineva aasta tulemusi ning oli näha kiusamise ulatuse suurenemist 2013. aastal võrreldes 2003. aastaga. Samas uurimuses tuli välja, et õpetajad on kõige enam kogenud õpilastepoolset karjumist (37%), põhjendamatu nõudmist (36%) ja solvanguid (33%). Vähemal määral olid õpetajad kogenud näägutamist, sõimamist, alandamist ja ka näiteks hirmutamist (13-21%). Kõige vähemal määral olid õpetajad kogenud kiusamise liikidena sotsiaalset isolatsiooni ja füüsilisi rünnakuid (2-4%).

Kõiv ja Aia-Utsal, (2021) on toonud uurimuses välja, et õpetaja võib mitte tähele panna kiusamist just kiusamisena, vaid ka võtta seda lihtsalt halva käitumisena. Samas uurimuses on ka välja toodud, et õpetajad on sattunud verbaalse kiusamise ohvriks, näiteks nimede nimetamine, karjumine kui ka miimikate tegemine, ähvardatud psühholoogilise kiusamisega, näiteks visatud koolitarbeid, žestidega kiusamine (ebameeldivate nägude tegemine), neid on tõrjutud tahtlikult, küberkiusamine (visuaalsete ja tekstisõnumitega), relatsiooniliselt (kuulujuttude levitamine ja ka sosistamine). Õpetajatest 35% on Kõivu (2017) ning 25% Kauppi ja Pörhöla (2012) läbi viidud uuringus sattunud õpilastepoolse kiusamise ohvriks. Pervini ja Turneri uuringus (1998) oli 91% õpetajatest kogenud õpilastepoolset kiusamist ning üks viiendik nendest on kogenud seda ka mitmeid aastaid. Kolmandik Eesti õpetajatest on olnud korduva kiusamise ohvrid (Kõiv, 2011). De Wet'i ja Jacobsi (2006) uuringus on toodud välja, et enam kui pooled (64,1%) õpetajatest on kogenud kiusamist ning selle ohvriks langenud. Kuid näiteks 9% Soomes õpetajatest on kogenud korduvat kiusamist õpilaste poolt (Pyhälto jt, 2015). Kõivu (2017) uuringus on toodud välja, et õpetajatel oli suurem ohvrikogemus õpilaste, õpetajate ja lapsevanematega, kui sotsiaalpedagoogidel koolitöötajatega.

Cemaloglu (2007) uuringus on toodud välja, et ligikaudu 50% õpetajatest on kogenud ohvrikäitumist ning Inglismaal oli kogenud või olnud tunnistajaks töökohal olnud kiusamist (NASUWT, 2012). Kõivu (2017) uuringus on toodud välja, et õpetajad olid õpilastepoolse kiusamisena kogenud sagedamini alusetuid kuulujutte, arvamuste halvustamist, põhjendamatu nõudmist, solvamisi ja süüdistusi seoses jõupingutuste puudumisega. Soomes läbiviidud uuringus (Kauppi ja Pörhölä, 2012) oli 25% õpetajatest kogenud õpilastepoolset kiusamist ning nendest 4% oli kogenud seda igapäevaselt. Bradshaw ja tema kolleegid (2007) on maininud enda uuringus, et nende küsitluses oli 6% õpetajatest kogenud õpilastepoolset kiusamist kooliterritooriumil. McGuckin ja Lewis, (2008) on maininud enda uurimuses, et 31% hariduslikus asutustes töötavatest koolidirektoritest on välja toonud õpetajate kiusamise õpilaste poolt. Tikk (2017) on enda magistritöös toonud välja, et enam kui pooled (63,5%) uuritavatest õpetajatest olid enda hinnangul kogenud õpetajakarjääri jooksul õpilastepoolset

kiusamist kogunud enda õpetajas karjääri jooksul. Kõivu (2013) uurimuses on tulemustena näha, et 10 aasta jooksul on õpetajate kogemus õpilastepoolse kiusamisega märgatavalt suurenenud.

1.3. Õpilastepoolse kiusamise tagajärjed õpetajatele

De Wet'i uurimuses (2010) on toodud välja, et kiusamine on mõjutanud õpetajate eraelu negatiivselt. Ühendkuningriikides läbiviidud uurimusest on tulnud välja, et ligi pooled küsitletud õpetajatest on kiusamine põhjustanud negatiivset mõju muretsemise kohalt, et kas ja kuidas edasi minna (Pervin & Turner, 1998). Õpetajatest 18% märkisid, et neil on hirm tundi minna ning 3% avaldas arvamust, et õpetajale suunatud kiusamine on talumatu. Osad neist (6%) avaldasid ka, et on õpilastepoolse kiusamise pärast eelmisest töökohast lahkunud. Kiusamine täiskasvanute seas on probleem, mis toob kaasa depressiivseid sümptomeid ning on ajaliselt korduv (Winding jt, 2020).

Õpilastepoolne kiusamine õpetajate suhtes võib vähendada ka nende positiivseid ootusi õpilastele just akadeemilise edu kui ka käitumise suhtes (De Wet, 2010). Õpetajatel, kes oli kogunud õpilastepoolset kiusamist, olid ka maininud, et koostöö halvenemisel on võinud ka kannatada saada ka kiusajatega samas klassis õppivad õpilased, kuna õpetajad on vähendanud erinevate meetodite kasutamist tundide mitmetasemeliseks (Pervin & Turner, 1998). De Wet (2010) on toonud välja enda uurimuses, et õpilastepoolne kiusamine õpetajate suunas leiab sageli aset tundide ajal ning mõningatel juhtudel on sunnitud õpetaja tunde ka ära jätma enesevalitsuse kaotamise tõttu.

Õpetajate kiusamine õpilaste poolt võib mõjutada ka nende karjäärivõimalusi (De Wet, 2010). Kiusatud õpetaja maine võib uurija sõnul saada kahjustada kolleegide ja ka koolijuhtide silmis ning võib rikkuda suhteid erinevatel tasemetel: õpetaja ja lapsevanemad, õpetaja ja kolleegide vahel, üleüldisel haridusasutuse tasemel. Õpetajad, keda kiusatakse, võivad tunda end mõistetamatuna ning nad ei julge nendest juhtumitest kellelegi rääkida, sest kiusajateks olid nendest nooremad õpilased (Garret, 2014). Õpetajatelt eeldatakse õpilastega toimetulemist. Neil tekib hirm, et on oma ametis ebaõnnestunud (Kauppi & Pörhöla, 2012). Byers (2012) on maininud enda uurimuses, et õpilastepoolne kiusamine ja mõnitamine võivad muuta õpetamisrõõmu hirmuks ning töö võib muutuda ka ebatavaliseks.

Billett ja tema kolleegid (2019) on toonud oma uurimuses välja, et õpilastepoolne kiusamine ja ahistamine on toonud õpetajatele kaasa nii mitmeid tervislikke kui ka vaimseid häireid: ängistuse sümptomid, depressiooni, posttraumaatilised stressihäired, paanikahood, kontrollimatud värisemishood ja iiveldamise ning hirmu enda turvalisuse pärast nii

kooliterritoriumil kui ka enda kodu lähedal. Samad autorid on eeltoodud uurimuses maininud, et kiusamist kogunud õpetajad on pidanud võtma stressi pärast haiguspäevi ja maksustamata puhkepäevi vältimaks õpilastepoolset kiusamist ja ahistamist.

Õpilastepoolne kiusamine õpilaste poolt võib ka väljenduda halvasti käitumises ning sellega seonduvalt ka kontrollimatud vihahood võivad põhjustada õpetajatele emotsionaalset kurnatust mis mõjutab nende emotsionaalset tasakaalutlust (Millington, 2016). Galand, jt (2007) leidsid uurimuses, kus osales 466 õpetajat, et õpilastepoolne kiusamine on seotud õpetajate liigse muretsemise, depressiooniga ja on ka somaatilisi terviseprobleeme Slovakkias tehtud uuringus leidsid uurijad sarnaseid probleeme ja et uurimise ajal olid pooled uuritavatest kogunud just õpilastepoolset vägivalda (Dzuka & Dalbert, 2007).

De Wet (2010) on uurimustöös välja toonud, et õpetajad on peale kiusamist tundnud tööga seoses vähem rahulolu ning kaotanud usu enda kolleegidesse. Blasè jt (2008) uurimuses on toodud välja, et kiusamine on negatiivselt mõjutanud õpetajate käitumist klassis. Õpetajad on maininud, et nad on olnud vähem hoolivamad, kannatlikumad, tolerantsemad ning ka humoorikamad ning nad on sunnitud kasutama aegunud ja ka ebaefektiivseid õpetamismeetodeid. Naissoost õpetajad on toonud rohkem õpilastepoolset kiusamist välja kui meesõpetajad (Reddy jt, 2018). Seega võib järeldada, et naissoost õpetajad tunnevad ennast meessoost õpetajatest rohkem haavatavamana õpilastepoolse vägivalla suhtes (Berg & Cornell, 2016).

Kõige haavatavamad õpilastepoolsele kiusamisele on erinevate uurimuste järgi just algajad õpetajad, sest neil ei ole suuremaid kogemusi (Reddy jt, 2018). Berg'i ja Cornell'i (2016) uurimus toob välja ka seda, et kogenumaid õpetajaid austavad õpilased rohkem, mis vähendab kiusamisohtu. Edinger ja Edingeri (2018) on toonud välja, et kauem õpetanud kolleegid ei suuda noorematele kolleegidele abi pakkuda, sest kooli juhtkonna poolt on neile antud rohkem kohustusi, mis ei aita kaasa omakorda kolleegide abistamisele ka juhtudel, kus nooremad kolleegid on kogunud just õpilastepoolset kiusamist.

Kauppi ja Pörhõla (2012) uurimuses osalenutest õpetajatest pooled tunnistasid, et jagasid kiusamiskogemusi eelkõige enda kolleegidega ning 21% vastajatest rääkisid enda murest koolijuhtkonnale. Väljaspool kooli - oma abikaasaga, sõbraga või tervishoiutöötajaga suhtles 18% õpetajatest. Özkilic ja Kartal'i (2012) uurimuses on toodud välja, et kõige enam otsiti abi nõustajalt, alles siis õppealajuhatajalt, kolleegidelt ja koolijuhilt. Samas Kauppi ja Pörhõla (2012) uuringus on toodud välja, et õpetajad, kes uskusid, et nende murekohad said alguse enda töökohustustest või õpilastest, rääkisid enda kogemustest peamiselt kellelegi koolist, kus on neil turvaline keskkond ning usaldusväärsed kolleegid. Samas uuringus on

toodud välja ka see, et kui õpetajad räägivad enda murest ning arutlevad selle situatsiooni läbi enda kolleegide, sõbra või elukaaslasega, siis nende toimetulek negatiivsete kogemustega suureneb ja vähenevad ka stressiilmingud.

1.4. Töö eesmärk ja uurimisküsimused

Erinevad uurijad nii Eestis (Kõiv, 2011, 2017; Tikk, 2017) kui ka välismaal (De Wet, 2006, 2010; Kauppi & Pörhöla, 2012; Pervin & Turner, 1998; Özkilic, 2012) on käsitlenud õpetajate kiusamist õpilaste poolt. Kõivu (2015) uurimus näitas 10 aasta muutusi õpetajatele suunatud kiusamise suurenemist aastate perioodidel 2003-2013 läbi erinevate kiusamise kategooriate. Uurimust, mis käsitleks õpetajate hinnanguid kogetud õpilastepoolse kiusamisele, on töö autorile teada ainult mõned, mis on läbi viidud Eestis (Tikk, 2017; Kõiv, 2020; Kõiv & Aia-Utsal, 2021).

Käesoleva magistr töö eesmärgiks oli selgitada välja õpetajate hinnangud õpetajate kiusamisele õpilaste poolt seoses kiusamise olemus, leviku ja tagajärgedega kahe kooli näitel. Eesmärgi saavutamiseks töötati läbi teemakohane kirjandus, viidi läbi uurimus kahe kooli õpetajate seas.

1. Milline on õpetajate hinnang õpetajate kiusamisele õpilaste poolt seoses probleemi (tõsiduse, probleemi mõistmine, põhjused, õpetaja kui ohvri tunnused) olemusega?

2. Millised on õpilastepoolset kiusamist kogenud õpetajate hinnangud õpilastepoolse kiusamise olemusele seoses selle ulatuse, õpilaste tunnuste, kiusamise tagajärgede, kogemusest rääkimise ja olukorra lahendamise?

2. Metoodika

Käesolev uurimustöö on kirjeldav ja selles kasutatakse kvantitatiivset uurimismeetodit. Kvantitatiivne uurimine annab võimaluse uurijal jääda emotsionaalselt eemale ja annab võimaluse ennast kaasamata objekte (vastajaid) uurida. (Johnson & Onwuegbuzie, 2004).

2.1. Valim

Magistr töö valimisse kuulusid mugavusvalimina kahe Tartu linna kooli õpetajad. Koolijuhtidelt saadi nõusolekud. Kahest Tartu linna koolist tuli kokku 80 vastust, mida kasutati antud uurimuses anonüümselt.

Uurimustöös kasutati mugavusvalimit, sest internetis koostatud küsitluse saatmine oli uurimustöö koostajale lihtsaim. Valimi koostamisel lähtuti põhimõttest, et uuritavad oleksid

vajadusel autorile lihtsasti kättesaadavad vajadusel ning koolid asuksid võimalikult lähedal ning et antud koolides oleks koostöövalmidus uuringu läbiviimiseks võimalikult suur. Sellega oli võimalik vähendada ajakulu.

Uurimuses osales 80 õpetajat, kellest 85% olid naised ning 15% mehed. Kõige rohkem oli vastajate hulgas õpetajaid vanuses 50 ja enam (28,7%) ning kõige vähem oli õpetajaid vanusevahemikus 26-30a (6,2%).

Vastajatest 23,8% omas tööstaaži 1-5 aastat, alla ühe aasta oli koolis töötanud 2,5%.

Tabelis 1 on toodud välja uurimustöös osalenud õpetajate jaotus tööstaaži järgi.

Tabel 1. Vastajate jaotus tööstaaži järgi

Tööstaaž aastates	n	%
<1	2	2,5%
1-5	19	23,8%
6-10	10	12,5%
11-15	12	15%
16-20	8	10%
21-25	9	11,3%
26-30	5	6,3%
31+	15	18,8%

Märkus. n-vastajate arv

Õpetajatelt küsiti praeguses koolis töötatud aega ning ka koolide arvu, milles on nad töötanud kogu oma õpetajakarjääri jooksul. Tulemused on esitatud tabelis 2 ja 3.

Uurimustulemustest ilmnes, et kõige rohkem õpetajaid on praeguses koolis töötanud 1-5 aastat (35%). Kõige kauem oli praeguses koolis töötatud 31+ aastat (10%) ning kõige vähem oli alla 1 aasta töötatud (6,3%). Kõige rohkem oli protsentuaalselt (44,3%) oma õpetajakarjääri jooksul töötatud 3-4 erinevas koolis ning kõige vähem (2,5%) 7-8 erinevas koolis.

Tabel 2. Praeguses koolis töötatud aeg

Aeg aastates	n	%
<1	5	6,3%
1-5	28	35%
6-10	17	21,3%
11-15	10	13%
16-20	7	9%
21-25	3	3,7%
26-30	2	2,5%
31+	8	10%

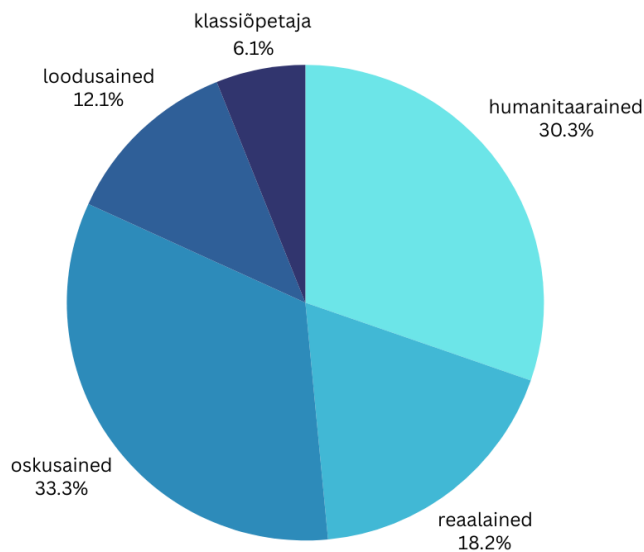
Märkus. n-vastajate arv

Tabel 3. Koolide arv, milles õpetajad on oma õpetajakarjääri jooksul töötanud

Koolide arv	n	%
<1	34	43%
3-4	35	44,3%
5-6	8	10,1%
7-8	2	2,5%
9+	0	0%

Märkus. n-vastajate arv

Uurimuses osalenud õpetajatest olid 93,9% aineõpetajad ning 6,1% klassiõpetajad. Joonisel 1 on toodud õpetajate protsentuaalne jaotus õpetavate ainete jaotusena.

Joonis 1. Õpetajate jaotumine õpetavate ainete järgi

2.2. Mõõtevahend

Käesolevas magistrisööses kasutati mõõtevahendina online küsitlust. Online ankeedi kasuks otsustati, sest see võimaldas küsitluse läbiviijal võimalikult vähese aja jooksul ja väikese väljaminekuga saada kätte vajalik informatsioon ning on efektiivsem leida statistilisi andmeid (Nayak & Narayan, 2019).

Uurimisinstrumendiks oli ankeet, uurimaks õpetajatele suunatud kiusamist õpilaste poolt. Eelneva uurimuse käigus (Tikk, 2017) tõlgiti inglisekeelne küsimustik õpetaja kiusamise uurimiseks õpilaste poolt (Pervin & Turner, 1998) magistrisöö juhendaja poolt eesti keelde tõlge-tagasitõlke meetodil ja adapteeritud eesti keelde. Nimetatud mõõtevahend vormistati käesoleva töö koostaja poolt elektroonilise küsimustiku vormi ning saadeti laiali kahe Tartu linna kooli õpetajatele.

Uurimisinstrument koosnes neljast osast, mis sisaldas 27 valikvastustega küsimust. Ankeedi esimeses osas küsiti vastajate demograafilisi taustaandmeid: vanus, sugu, õpetavad õppeained, tööstaaž, töötatud aeg praeguses koolis ja koolide arv, milles uuritavad on õpetajana töötanud (lisa 1, küsimustiku 1. osa, küsimused 1-6).

Teise osa päises toodi välja küsitlevatele kiusamise definitsioon ning uuritavatel küsiti, kuidas nad tajuvad õpilastepoolset kiusamist (lisa 1, küsimustiku 2. osa, küsimus 1) ning kas nad ise on kogunud oma õpetajakarjääri jooksul õpilastepoolset kiusamist (lisa 1, küsimustiku 2. osa, küsimus 2). Kui nad ei olnud kogunud õpilastepoolset kiusamist, oli neil võimalus liikuda küsimuse 19 juurde.

Seejärel oli küsitlevatel võimalus vastata täpsustavalt, millist liiki õpilastepoolset kiusamist on nad kogunud (lisa 1, küsimustiku 2. osa, küsimus 3) ning ka täpsustada toimunut. Küsimus 4 keskendus õpilastepoolse kiusamise ajalisele kestvusele ning küsimused 5-7 keskendusid täpsustavalt õpilaste taustale, kes olid õpetaja kiusamisega seotud (lisa 1, küsimustiku 2.osa, küsimused 4-7). Sellele järgnesid küsimused, mis keskendusid kiusajate taustale ning ka kohale, kus õpetaja kiusamine aset leidis (lisa 1, küsimustiku 2. osa, küsimused 8-10).

Et määrata kindlaks küsitlevate õpetajate elukvaliteedi muutus, küsiti õpilastepoolset kiusamist kogunud õpetajatelt täpsustavaid küsimusi nii elukvaliteedi kui ka tunnikvaliteedi muutuste kohta (lisa 1, küsimustiku 2. osa, küsimused 11-13). Järgnevalt küsiti kiusamist kogunud õpetajatelt kas ja kellele on nad enda kogemusest rääkinud ning millised on olnud rääkimise tulemused ning ka iseseisvalt olukorra lahendamise kohta (lisa 1, küsimustiku 2. osa, küsimused 14-18).

Küsimustiku kolmandas osas küsiti kõikidelt õpetajatelt õpilastepoolse kiusamise võimalikke põhjuseid (lisa 1, küsimustiku 3. osa, küsimus 19) ning küsimus 20 keskendus arvamusele, milliste õpetajatega võib õpilastepoolne kiusamine juhtuda. Järgnevalt küsiti küsitlevatelt arvamust selle kohta, et kuidas nad tajuvad õpetaja kiusamise probleemi seoses õpilastepoolse kiusamisega, mõistmisega kooli juhtkonna, ametnike kui ka lastevanemate poolt (lisa 1, küsimustiku 3. osa, küsimus 21).

Küsimustiku neljandas osas oli küsitlevatel võimalik anda vaba kommentaar ning esitada enda lisaarvamused töö kohta.

Protseduur

Uurimus viidi läbi ajavahemikul detsember 2024 - jaanuar 2025. Koolijuhtidega võeti ühendust nii e-kirja kui ka otsese pöördumise teel. Koolijuhtidele selgitati e-kirjas töö eesmärki ning ka teavitati osalemise vabatahtlikkusest kui ka anonüümsusest. Uurimuse läbiviimiseks andsid nõusoleku mõlemad koolijuhid.

Antud uurimuses osalesid täiskasvanud õpetajad. Uurimiseks kasutati online kirjalikku küsitlust ning Oppenheimeri (1992) arvates on küsimustiku tööks koguda kokku vastava teema

kohta informatsiooni, kus on fookuses kindel küsimustiku eesmärk ning anda sellele vastav analüüs.

Kokkulepitud ajal saatis uurimustöö autor e-maili kaudu küsimustiku koolijuhtidele, kes saatsid selle omakorda edasi-õpetajatele. Wright (2006) arvates on online küsitlusel mitmeid positiivseid külgi: milleks on, vastajate jaoks mugava aja valimine, ajaline vabadus vastamise ajal ning erinevatel aegadel erinevate osade tegemine, enda jaoks mitteoluliste küsimuste vahele jätmine.

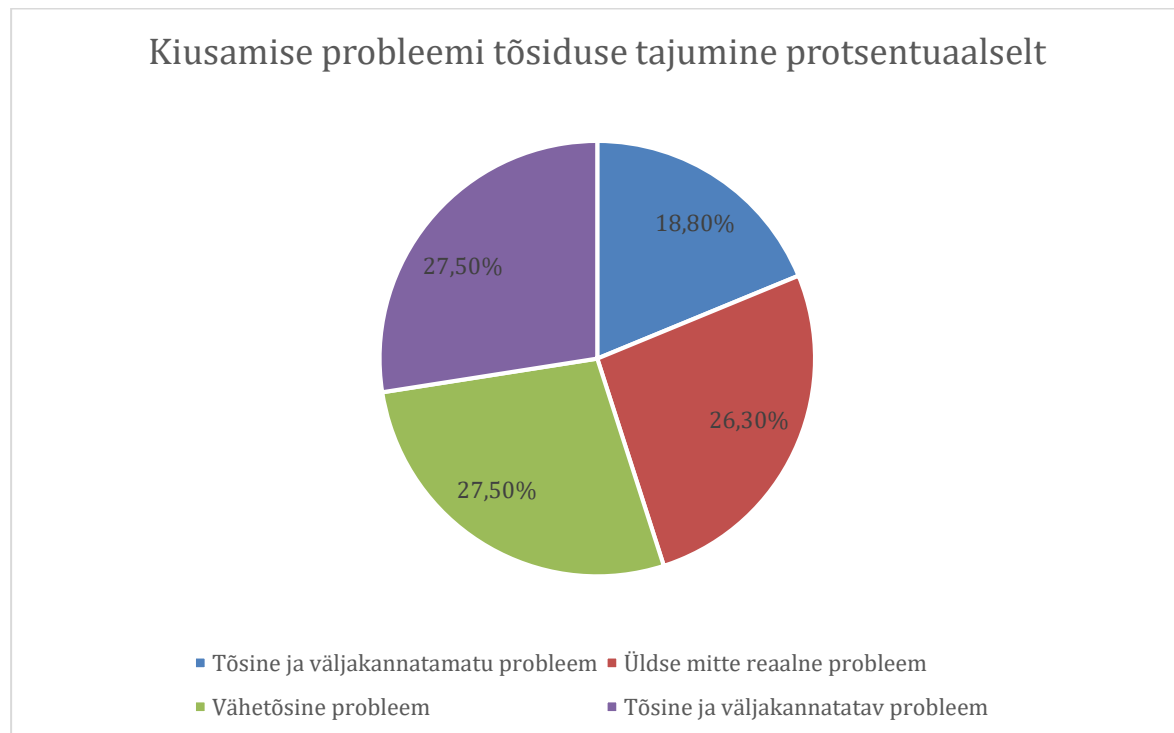
Samuti lähtuti uurimuse läbiviimisel vabatahtlikkuse, informeerituse ja arusaamise kriteeriumitest, sest osalejad teavitati küsitluses osalemise vabatahtlikkusest, antud töö eesmärkidest, andmete anonüümsusest ja vastuste kasutamisest üldistatud kujul. Samuti ei küsitud uuritavatelt nende nime ega kooli kus nad õpetavad.

Käesolevas magistritöös kasutati andmeanalüüsis kirjeldavat statistikat ja tulemused esitati protsentidena.

Tulemused

3.1. Õpetajatele suunatud õpilastepoolse kiusamise probleemi tõsiduse tajumine

Küsitlevatelt (n= 80) uuriti küsitluses, kuidas nad tajuvad õpilastepoolset kiusamist. Erineval määral tajub õpilastepoolset kiusamist kokku 73,8% küsitletud õpetajatest ning 26,2% vastanute arvates pole kiusamine üldse reaalne probleem. Õpetajate hinnangud on toodud joonisel 2.

Joonis 2. Õpetajate protsentuaalne esinemissagedus seoses hinnangutega õpilastepoolse kiusamise probleemi tõsiduse tajumisele

3.2. Õpetajate hinnangud kooli juhtkonna, kõrgemate haridusametnike ning lapsevanemate ja üldsuse probleemi mõistmise kohta

Kõikidelt uuritavatelt küsiti, et kuidas on nende hinnangul õpetajatele suunatud õpilastepoolse kiusamise probleemi mõistmisega kooli juhtkonna, lapsevanemate ning haridusametnike poolt. Uurimistulemusest selgus, et 41,3% küsitlevatest arvavad, et õpilastepoolset kiusamist ei mõista kooli juhtkond, 72,5% küsitlevate arvates ei mõista kiusamist kõrgemad ametnikud ning 80% arvates ei mõista ka lapsevanemad.

3.3. Õpetajate hinnangud õpilastepoolse kiusamise põhjustele

Kõikidelt uurimuses osalenud õpetajatelt (n=80) küsiti, millised on põhjused, miks õpilased õpetajaid võivad kiusata (vt tabel 4). Küsitavatest 28,75% arvas, et kiusamise põhjuseks võib olla see, et klassikaaslastele muljet avaldamine ehk tundi segada on lahe, 21,25% arvates võib olla just see, et õpetaja ei klassile ning ka suureks faktoriks võib olla kodune taust (16,25%), kus ei hinnata haridust.

Tabel 4. Põhjused, miks õpilased õpetajaid kiusavad õpetajate hinnangul

Põhjuseid, miks õpilased õpetajaid kiusavad	n	%
Et kaaslastele muljet avaldada	23	28,75%
Te ei meeldi neile või nad ei saa teiega läbi	17	21,25%
Õpilaste kodune taust on selline, kus ei hinnata haridust	13	16,25%
Koolis puudub tõhus distsipliin	10	13%
Õppetöö on neile liiga raske	6	8%
Õpilased käituvad nii, kui Te esitate neile liiga suuri nõudmisi	6	7,50%
Õppetöö on neile liiga igav	3	3,75%
Õppetöö on neile liiga kerge	2	2,50%

Märkus. n-vastajate arv

3.4. Õpetajate hinnangud õpilaste poolse kiusamise ohvriks langenud õpetajale

Kõikidelt uurimuses osalenud õpetajatel (n=80) paluti vastata küsimusele, mis keskendus õpetajate kirjeldusele, keda õpilased võivad kiusata (vt tabel 5). Väheste õpetajatega kiusamisjuhtumeid arvab olevat 35,4% vastanutest. Küsitluses osalenud õpetajatest 27,8% arvates võib kiusamine juhtuda kogemusteta õpetajatega ning 17,7% arvates enamiku õpetajatega. Küsitlevatest 11,4% arvates toimub õpilastepoolne kiusamine õpetajate suunas uute õpetajatega.

Tabel 5. Õpetajate hinnangud õpilastepoolse kiusamise ohvriks langenud õpetajale

Hinnangud	n	%
Väheste õpetajatega	28	35,4%

Kogemusteta õpetajatega	22	27,8%
Enamiku õpetajatega (rohkem kui 50%)	14	17,7%
Uute õpetajatega	9	11,4%
Kellegagi veel	3	3,8%
Kõigi õpetajatega	3	3,8%

Märkus. n-vastajate arv

3.5. Õpetajate õpilastepoolse kiusamise ulatus

Peaaegu pooled uuritavatest oli kogunud enda õpetajakarjääri jooksul õpilastepoolset kiusamist (48,8%) (n=40, edaspidi: õpilastepoolset kiusamist kogunud õpetajad). Õpetajaid, kes ei olnud enda karjääri jooksul kogunud õpilastepoolset kiusamist oli 51,2% (n=41).

3.6. Õpetajate õpilastepoolse kiusamise ulatus kiusamise liikide lõikes õpilaste kiusamist kogunud õpetajate hinnangul

Vastajatel, kes olid kogunud enda õpetajakarjääri jooksul õpilastepoolset kiusamist, ehk olid langenud õpilastepoolse kiusamise ohvriks (n=40) paluti märkida, millist liiki kiusamist nad kogunud olid. Kõige enam on õpetajad kogunud enda õpetajakarjääri jooksul õpilastepoolset verbaalset kiusamist (77,5%) ning kõige vähem füüsilist kiusamist (12,8%). Kiusamise liigid, mida õpetajad oma hinnangul on kogunud õpilaste poolt, on toodud tabelis 6.

Tabel 6. Õpetajate õpilastepoolse kiusamise kogemuse ulatus liikide lõikes

Kiusamise liigid	n	%
Verbaalne	31	77,5%
Ignoreerimine	19	48,7%
Manipulatiivne	18	46,15%
Ruumi või asjade kahjustamine	14	36%
Füüsiline	5	13%
Küberkiusamine	2	5%

Märkus. n-vastajate arv. Osakaal on arvatatud nendest õpetajatest, keda on õpilaste poolt kiusatud (n=40)

Lisaks kiusamise liikidele, paluti kiusamise ohvriks langenud õpetajatel kirjeldada vabavastusena õpilastepoolset kiusamist, mida nad karjääri jooksul õpilaste poolt kogunud olid. Õpetajate vabavastuseliste küsimuste analüüsil kategoriseeritud käitumiste kirjeldused on esitatud tabelites 7-10 mis on toodud välja lisa (lisa 1).

Õpetajatel, kes olid kogunud verbaalset kiusamist paluti kirjeldada antud kogemust. Põhiliselt toodi välja, et tegu on olnud verbaalse solvamisega ja mõnitamisega, kus on kutsutud õpetajaid halvustavalt ja on kasutatud nende suunas ebatsensuurset kõnepruuki. Füüsilise kiusamise all toodi välja vanematega ähvardamist, et saada paremat hinnet või füüsiliste objektide kasutamist ning ka õpetajate suunas jõu kasutamist. Manipulatiivse

kiusamise all on õpetajaid järeleahvitud, häält jäljendatud ning kaubeldud hinnet. On toodud välja ka õpetaja tahtlik provotseerimine. Ruumi või asjade kahjustamise kohalt on toodud välja õppevahendite ilma loata võtmine ja rikkumine või kahjustamine; töölehtede, vihikute katki rebimine ning ka nende lõhkumine õpilaste poolt. Õpilased on ka tahtlikult klassis olevat töörahu seganud.

3.7. Õpetajale suunatud õpilastepoolse kiusamise kestvus

Küsitlematel, kes olid kogenud õpilastepoolset kiusamist (n=40), paluti märkida, et kui kaua kestis nendele suunatud õpilastepoolne kiusamine. Vastajatest 25% märkisid, et nendele suunatud õpilastepoolne kiusamine kestab senini, 17,5% tunnistasid, et nende kogemus oli õpetajakarjääri alguses ning 17,5% vastas, et selline käitumine kestis nädalaid. Õpilastepoolse kiusamise kestvus protsentides õpetajate hinnangul on esitatud tabelis 11.

Tabel 11. *Õpilastepoolse kiusamise kestvus õpetajate hinnangul*

Õpilastepoolse kiusamise kestvus	n	%
Kestab senini	10	25%
See toimus Teie õpetajakarjääri alguses	7	17,5%
Nädalaid	7	17,5%
Seni, kuni te läksite koolist ära	5	13%
Seni, kuni õpilane laskus koolist	4	10%
Aastaid	4	10%
Kuid	3	7,5%

Märkus. Osakaal nendest õpetajatest, keda on õpilaste poolt kiusatud (n=40)

3.8. Õpetajate kiusamisega seotud õpilaste tunnused ja jooned õpilastepoolset kiusamist kogenud õpetajate hinnangul

Uurimuses osalenud õpetajatel, kellel oli kogemus õpilastepoolse kiusamisega (n=40), paluti nimetada õpilaste sugu, kes neid oli kiusanud. Peaaegu pooltel juhtudel (46,2%) oli tegemist poistega, 15,4% tüdrukutega ning 38,5% juhtudest olid seotud mõlemad sugupooled.

Uurimistulemustest ilmnes, et kõikide klasside õpilased olid õpetaja suunas õpilastepoolse kiusamisega seotud. Protsentuaalselt kõige enam olid kiusajateks 7.klassi õpilased (28,2%) ning kõige vähem 1. 10. ja 11. klassi õpilased (2,6%). Õpetajate hinnangud on toodud tabelis 12.

Tabel 12. *Õpilaste jaotus klassiti, kes õpetajapoolse kiusamisega olid seotud*

Klassid	n	%
1.klassi õpilased	1	2,6%
2.klassi õpilased	2	5,1%
3.klassi õpilased	3	7,7%

4.klassi õpilased	2	5%
5.klassi õpilased	5	13%
6.klassi õpilased	7	17,9%
7.klassi õpilased	11	28,2%
8.klassi õpilased	6	15,4%
9.klassi õpilased	0	0
10.klassi õpilased	1	2,6
11.klassi õpilased	2	5,1
12.klassi õpilased	0	0

Märkus. Osakaal nendest õpilastest, keda on õpilaste poolt kiusatud (n=40)

Õpetajatelt, kes olid kogunud õpilastepoolset kiusamist küsiti uurimuses, kas nad õpetasid neid õpilasi, kes olid seotud nendepoolse kiusamisega. Vastajatest 86,8% õpetas nende kiusamisega seotud õpilasi, 10,5% ei õpetanud neid õpilasi ning 2,7% küsitletutest õpetas vaid mõnda neist.

Õpetajatel, kes olid kogunud õpilastepoolset kiusamist paluti iseloomustada õpilasi, kes neid kiusasid. Küsitlevatest mainisid, et 50% kiusamisest on iseloomustanud see, et kiusajad on enamusele õpetajatele rasked õpilased, 30% juhtudel akadeemiliselt vähevõimekad ning 10% juhtudel on raske iseloomustada, sest neid õpilasi pole vastajad ise õpetanud. Vastajatest 10% vastasid põhjuseks muu: õpilased on erivajadustega, üleolevad nende jaoks õppeedukus ei oma suurt tähtsust ning nad on mittetolerantsed. Õpetajate hinnangud on toodud tabelis 13.

Tabel 13. *Õpilasi iseloomustavad jooned, kes õpetajaid kiusasid õpilastepoolset kiusamist kogunud õpetajate hinnangul*

Õpilasi iseloomustavad jooned	n	%
Enamusele õpetajatele rasked õpilased	20	50%
Akadeemiliselt vähevõimekad õpilased	12	30%
Muu (mis?)	4	10%
Raske öelda, sest Te ei õpeta neid	4	10%

Märkus. Osakaal nendest õpetajatest, keda on kiusatud (n=40)

3.9. Õpilastepoolne õpetajate kiusamine õppetundides ja väljaspool õppetundi õpilastepoolset kiusamist kogunud õpetajate hinnangul

Kiusamise ohvriks langenud õpetajatest 92,3% oli õpilastepoolset kiusamist kogunud klassiruumis tunnis. Nendest õpetajatest 97,3% tunni ajal ning 2,7% juhtudel klassijuhatajatunnis. Tulemused on esitatud tabelis 14.

Tabel 14. *Õpilaste kiusamise asukoht tunnis*

Kiusamine tunnis	n	%
Jah	37	92,50%
Ei	3	7,50%

Vastusevariant jah (kus?)		
Tunni ajal	36	97%
Klassijuhatajatunnis	1	3%

Märkus. Osakaal nendest õpetajatest, keda on kiusatud (n=40)

Õppetunniväliselt oli õpilastepoolset kiusamist kogunud 15 (37,5%) õpetajat 40-st. Kohad, kus õpetajad olid kiusamist kogunud õpilaste poolt väljaspool klassiruumi, on toodud tabelis 15.

Tabel 15. *Õpetajate hinnangud kohtadele, kus on neid oli kiusatud õpilaste poolt väljaspool õppetundi*

Koht	n	%
Koridoris	8	53,30%
Kooliõu	4	26,70%
Söögisaaalis	3	20,00%

Märkus. Osakaal nendest õpetajatest, keda on kiusatud väljaspool õppetundi (n=15)

3.10. Õpilastepoolse kiusamise tagajärjed õpetaja õppetööle ja elu kvaliteedile õpilastepoolset kiusamist kogunud õpetajate hinnangul

Õpetajatest, kes olid kogunud õpilastepoolset kiusamist (n=40), 35,9% vastasid, et nad on muutnud enda õpetamisstiili ning 25,6% vastasid, et nad on piiranud tegevusi mida nad koos õpilastega teevad. Vastajatest 12,8% on esitanud õpilastele madalamaid nõudmisi seoses õppetöoga. Sellele küsimusele vastanutest 12,8% vastasid ka, et mõned õpilased enam neile ei meeldi. Tabelis 16 on toodud välja õpetajate hinnangud õpilastepoolse kiusamise negatiivsele mõjule seoses õppetöoga õpilastepoolset kiusamist kogunud õpetajate hinnangul.

Tabel 16. *Õpilastepoolse kiusamise negatiivsed tagajärjed õpetaja õppetööle kiusamist kogunud õpetajate hinnangul*

Mõju õppetööle	n	%
Olete muutnud oma õpetamisstiili	14	35,9%
Olete piiranud tegevusi, mida te õpilastega koos teete	10	25,6%
Olete esitanud õpilastele madalamaid nõudmisi seoses õppetöoga	5	12,8%
Mõned õpilased ei meeldi teile enam	5	12,8%
Olete esitanud madalamaid nõudmisi seoses nende käitumisega	3	7,69%
Teete vähem koostööd ja tulete õpilaste palvetele vastu	3	7,69%

Märkus. Osakaal nendest õpetajatest, keda on kiusatud (n=40)

Järgnevalt paluti õpetajatel anda hinnang enda elu kvaliteedi muutustele seoses õpilastepoolse kiusamisega. Vastajatest 53,8% avaldas, et nende elu kvaliteet on muutunud pisut, 28,2% märgatavalt ning 17,9% vastajatest pole märganud elukvaliteedi muutust. Kõige enam, 35% vastajatest on märgitud stressitaseme tõusu ning 20% on alanenud ootused

õpetajakarjääri suhtes. Kõige vähem, 7,5% vastajatest on maininud, et kiusamine on pannud neid otsima uut ametit.

Tabel 17. *Õpilastepoolse kiusamise negatiivsed tagajärjed õpetaja elu kvaliteedile vastajate hinnangul*

Mõju elukvaliteedile	n	%
Tõstnud teie stressitaset	14	35%
Alandanud teie ootusi õpetajakarjääri suhtes	8	20%
Loonud klassis halva õhkkonna	6	15%
Sundinud teid vahetama kooli	5	12,5%
Pannud teid tundma hirmu tundide andmise eest	4	10%
Pannud teid otsima uut ametit	3	7,5%

Märkus. osakaal nendest õpetajatest, kelle elu kvaliteet on õpilastepoolne kiusamine mõjutanud (n=40)

3.11. Õpilastepoolse kiusamise kogemusest rääkimine ja selle tulemused õpilastepoolset kiusamist kogunud õpetajate hinnangul

Küsimusele, kas nad on kellelegi rääkinud õpilastepoolsest kiusamisest, vastas 38 õpetajat. Vastanutest 86,8% on rääkinud enda kogemusest kellelegi ning 13,2% ei ole seda teinud. Kõige enam, 51,4% vastajatest on rääkinud enda kogemusest sõbrale või kolleegile, 31,4% õppealajuhatajale, 8,6% kellelegi muule (klassijuhatajale või pereliikmele) ning 8,6% direktorile. Tabelis 18 on toodud isikud, kellele õpilastepoolse kiusamise ohvrid on enda kogemusest rääkinud.

Tabel 18. *Isikud, kellele õpilastepoolset kiusamist kogunud õpetajad on rääkinud õpilastepoolsest*

Isikud	n	%
Sõbrale/kolleegile	18	51,4%
Õppealajuhatajale	11	31,4%
Kellelegi muule	3	8,6%
Direktorile	3	8,6%

Märkus. Osakaal nendest õpetajatest, kes olid kiusamisest kellelegi rääkinud (n=40)

Vastajatel, kes olid rääkinud enda kogemusest kellelegi, paluti hinnata, et mis olid selle tulemused (vt tabel 19). Õpetajatest 42,9% tunnistasid, et kiusamisest rääkimise tulemusel olukord lahenes lühiajaliselt ning 20% juhtudel pani rääkimine tundma end ebakompetentsena.

Tabel 19. *Õpilastepoolsest kiusamisest rääkimise tulemused õpetajate hinnangul, kes olid õpilastepoolset kiusamist kogunud*

Hinnangud	n	%
Lühiajaline olukorra paranemine	15	42,9%
See pani end tundma ebakompetentsena	7	20%

Olukord ei lahenenud, kuid tundsin end paremini	5	14,3%
See oli aja raiskamine, sa lihtsal talud seda edasi	4	11,4%
Probleem lahenes	4	11,4%

Märkus. n-vastajate arv

Õpetajad, kes enda õpilastepoolsest kiusamiskogemusest kellelegi ei rääkinud, märkisid kõige enam põhjuseks selle, et nendelt oodatakse probleemidega ise hakkama saamist (50%).

Teisena märkisid õpetajad, et nende arvates puudub koolis töötajate toetamise süsteem ning ka tekib arvamus nende endi ebakompetensuse kohal (16,7%).

Õpetajatel, kes olid olukorra ise lahendanud, paluti märkida viisid, kuidas nad seda on teinud. Kõige sagedamini (33,4%) märkisid õpilastepoolset kiusamist kogenud õpetajad, et aja jooksul hakkasid õpilased neid aksepteerima, nii et konflikte või vastasseisu enam polnud. Vastanutest 29,2% vastasid, et nad vahetasid kooli ning ka 3 õpetajat tegid õppetöö lihtsamaks või vastasid variant muu, kus toodi välja, et vahetati hoopis ametit (mõlemad 12,5%). Õpetajate vastused on toodud tabelis 20.

Tabel 20. Viisid, kuidas õpetajad õpilastepoolse kiusamise olukorra lahendasid

Viisid kuidas õpetajad olukorra ise lahendasid	n	%
Aja möödudes hakkasid õpilased Teid aksepteerima, nii et konflikti või vastasseisu enam polnud	8	33,3%
Te läksite tööle teise kooli	7	29,2%
Te muutsite õppetöö lihtsamaks	3	12,5%
Te alandasite omapoolseid nõudmisi	3	13%
Te vahetasite klassi, keda õpetada	3	13%

Märkus. Osakaal õpilastepoolsest kiusamist kogenud õpetajatest, kes ise lahendasid olukorra (n=24)

4. Arutelu

Kiusamist on nii Eestis kui ka mujal maailmas palju uuritud (Pervin & Turner, 1998; Bjorkqvist & Jansson, 2003; De Wet, 2010; Özkilic, 2012; Kauppi & Pörhöla, 2012; Kõiv, 2015; Tikk, 2017; Kõiv, 2020; (Kõiv & Aia-Utsal, 2021). Kõige enam on uuritud koolides olevatest kiusamisest just õpilastevahelist kiusamist, kuid vähem kiusamist, mis toimub õpetaja ja õpilaste vahel, kus kiusamise ohvriks langeb just õpetaja (Longobardi jt, 2019; Tikk, 2017).

Antud peatükis arutletakse uurimistöö tulemuste üle, kõrvutatakse uurimustega, mis on seotud õpetajate kiusamisega õpilaste poolt. Arutelu peatüki lõpus tuuakse välja käesoleva töö praktiline väärtus, piirangud ja soovitus edasisteks uurimusteks antud teemal.

4.1. Õpetajate õpilastepoolse kiusamise olemus õpetajate hinnangul.

Antud peatükis on analüüsitud uurimuse tulemusi lähtuvalt esimesest uurimusküsimusest, millega sooviti teada, milline on õpetajate hinnang õpetajate kiusamisele õpilaste poolt seoses probleemi olemusega.

Uurimustulemustest oli näha, et enamuse (73,8%) uurimuses osalenud õpetajate hinnangul on õpilastepoolne õpetajate kiusamine suuremal või vähemal määral probleemiks meie ühiskonnas. Tulemustest on ka näha, et õpetajate kiusamine õpilaste poolt on probleem mida ei mõista lapsevanemad kui ka kõrgemad ametnikud. Sellest lähtuvalt on näha, et ühiskonnas üldiselt ei mõisteta seda, et õpetajad võivad langeda õpilastepoolse kiusamise ohvriks. Sarnaseid tulemusi näitasid ka Pervini ja Turner'i (1998) ning Tikki (2017) uurimustulemused. Kuigi õpetajate kiusamine on laialdaselt levinud probleem, on see saanud väga vähe tähelepanu (Benefield, 2004; Kõiv, 2011; Duncan & Edwards, 2011). Piiratud teadmised ja arusaam selle probleemi mõistmisel võib lähtuda sellest, et pigem on arvamus õpetajatest kui inimesest, kes on täiskasvanud inimene ning vastava haridusega juht klassi ees (Özkilic, 2012).

Positiivne on lähtudes uurimustulemustest näha, et õpetajate arvates on õpilaste poolne kiusamine õpetajate suhtes probleem, millest võib saada aru koolis olev juhtkond. Sellest lähtuvalt on aru saada, et koolipoolset tuge tuntakse antud murekoha juures. Sellega võib arvata ka, et julgetakse rääkida ka õppealajuhatajale või direktorile (40% vastanutest). Sellest saadi lühiajaliselt abi (40%) või probleem lahenes. See näitab, et kuigi probleem ei pruugi koheselt laheneda, võib juhtkonnaga rääkimine olla abiks õpetajale negatiivsete kogemustega toime tulemisel ning ka aidata edasi liikuda (Kauppi & Pörhölä, 2012; Garrett, 2014). Lisaks näitavad uurimustulemused, et kõige rohkem räägiti enda kogemusest sõbrale või kolleegile. Sarnaseid tulemusi näitasid ka Tikk (2017) ja Pervini ja Turneri (1998) uurimustulemused. Erinevuseks on Özkilic'i ja Kartal'i (2012) uurimustulemused, kus räägiti enda kogemusest kõige rohkem nõustajaga.

Selles uurimustöös paluti õpetajatel anda enda hinnang ka põhjustele, et miks õpilased võivad neid kiusata. Kõige enam toodi välja põhjenduseks see, et õpilased tahavad omavahel muljet avaldada, kuna see on lahe kui ka teise põhjusena toodi välja õpetaja mittemeeldimine. Suhteliselt suure põhjusena (15,2%) arvates on ka kodune taust selline, kus ei hinnata haridust. Kõige vähem toodi välja põhjuseks seda, et kas õppetöö on neile liiga keeruline või liiga kerge kui ka seda, et õpetaja esitab õpilastele liiga suuri nõudmisi. Sarnaseid tulemusi näitas ka Tikk (2017) tehtud uurimus, kus mulje avaldamine omavahelisel suhtlusel oli kõrgel

tasemel. Sarnasusi on ka Kauppi ja Pörhöla (2012) tehtud uurimuses Soomes, kus koolivälised tegurid kiusamisele on suuremad kui koolisisesed.

Antud uurimustöös paluti õpetajatel anda ka arvamus, et milliste õpetajatega võib juhtuda õpilastepoolne kiusamine. Tulemustes on näha siiski, et 35,4% arvamustel toimub kiusamine väheste õpetajatega. Kuid neljandik õpetajatest arvab, et kogemusteta õpetajatel võib olla kiusamist ning 17,7% arvates võib kiusamise ohvriks langeda enamik õpetajaid ning veidi vähema arvates langeb kiusamiseohvriks uued õpetajad. Uute ja kogemusteta õpetajate langemine kiusamiseohvriks on ka näidanud tulemused teistes uurimustes (De Wet & Jacobs, 2006; Tikk, 2017; Pervin & Turner, 1998).

4.2. Õpilastepoolse kiusamist kogunud õpetajate hinnang kiusamise olemusele

Antud alapeatükis on analüüsitud käesoleva uurimuse tulemusi lähtuvalt teisest uurimisküsimusest, millega sooviti teada saada, millised on õpilastepoolset kiusamist kogunud õpetajate hinnangud õpilastepoolse kiusamise olemusele seoses õpilaste tunnuste, kiusamise tagajärgede, kogemustest rääkimise ja olukorra lahendamise.

Oma õpetajakarjääri jooksul olid kogunud õpilastepoolset kiusamist peaaegu pooled uuritavatest õpetajatest. Sarnaseid tulemusi on näidanud ka teiste uurijate uurimustulemused üle maailma (De Wet, 2010; Pervin & Turner, 1998) ja ka Eestis tehtud uurimustulemused (Kõiv, 2017; Tikk, 2017). Antud magistr töö ja ka varasemalt uuritu näitab, et õpetajad võivad langeda õpilastepoolse kiusamise ohvriks nii Eestis kui ka mujal maailmas ning on suureks küsimuseks laialdasemalt nii meie riigis kui ka mujal.

Käesoleva uurimuse tulemused on kõrvutatavad Tikki (2017), Kauppi ja Pörhöla (2012), Özkilici (2012), Pervini ja Turneri (1998) ning Kõivu ja Aia-Utsali, 2021 uurimustulemustega, mille kohaselt olid kõige sagedamini õpetajate hinnangul kogetud kiusamisliigid õpilaste poolt õpetaja verbaalne kiusamine ja ignoreerimine.

Uurimustulemustes ilmnes, et 48,8% uuritud õpetajatest on langenud kiusamise ohvriks. Sarnaseid tulemusi, kus õpetajatest veerand kuni pooled on langenud õpilastepoolse kiusamise ohvriks, on olnud näiteks De Wet'i (2006), Dzuka ja Dalberti, (2007) ja Özkilic'i (2012) uurimustes. Vastanutest 30 õpetajat oli langenud verbaalse kiusamise ohvriks, 19 oli kogunud ignoreerimist, 18 oli kogunud manipulatiivset kiusamist, 14 koges ruumi või asjade kahjustamist ning viis füüsilist kiusamist. Sarnaseid tulemusi, kus oli verbaalset kiusamist kõige rohkem, oli näiteks Billet'i jt (2020) uurimuses Austraalias ning Kõivu (2011) uurimuses Eestis, kus sõnadega haiget tegemine on kõige suuremas osakaalus. Otsese verbaalse kiusamisliike on õpilaste poolt kõige sagedamini kogunud ka õpetajad teistes

uurimustes (Kauppi & Pörhöla, 2012, Özkilic, 2012). Füüsilist vägivalda nagu füüsilist rünnakut oli kogetud selles uurimustulemustest lähtuvalt kõige vähem, sarnaseid tulemusi näitasid ka Kõivu (2015) kui ka Tikki (2017) tehtud uurimused.

Antud uurimustöös paluti õpetajatel, kes kogesid tööl kiusamist õpilaste poolt ka anda vastus sugulisele poolele, kes neid kiusasid. Peaaegu pooltel juhtudel olid kiusajaks poisid ning ainult 15,4% juhtudel tüdrukud ning ülejäänud juhtudel olid kiusajateks poisid ja tüdrukud koos. Sarnaseid tulemusi, kus kiusajateks olid pooltel juhtudel poisid, näitavad ka teised (Jamesi et al., 2008; Tikk, 2017) uurimustulemused. Erineb nii Pervini ja Turneri (1998) uurimus, kus kiusajateks olid poisid ja tüdrukud võrdsel määral kui ka Aia-Utsali ja Kõivu (2021) uurimus kus kiusajateks olid nii poisid kui ka tüdrukud.

Õpetajatel, kes olid kogunud kiusamist õpilaste poolt, paluti anda ka vastus sellele, kas kiusamine toimus klassis olevas tunnis või väljaspool klassi. Vastused kattusid Pervini ja Turneri (1998) kus kiusamise ohvriks langeti eelkõige klassis tunni ajal kui ka väljaspool klassitundi koridoris ning sarnaseid tulemusi näitasid ka Tikki (2017) uurimustulemused. Nende põhjal on võimalik järeldada, et kiusamise ohvriks on õpetajatel võimalik langeda kõige enam just paikades, kus nad on ainukeseks täiskasvanuks ning teised on eemal, sarnaseid tulemuste arvamusi on ka esitanud Tikk (2017), Özkilic (2012) ning Woudstra jt, (2018) enda uurimustulemuses.

Antud uurimuses osalenud õpetajad kogesid kõige rohkem õpilastepoolset kiusamist just 6.-8.klassides. Kõige vähem kogeti kiusamist 1-4. klasside ja 9.-12. klasside õpilastega. Uurimustulemused langevad enamjaolt kokku nii Tikki (2017) kui ka Özkilici (2012) tehtud uurimustega, kus kõige suuremateks kiusajagruppideks olid 7-9. klassi õpilased, erandina 9. klassi õpilased, mis antud uurimustöös oli väikese osakaaluga. Vastupidiseid tulemusi näitas Cemagoglu (2007) tehtud uurimus, kus kiusajateks olid suuresti 1-5. klassi õpilased. Võttes arvesse seda, milliste klasside õpetajad vastasid, siis võib järeldada, et kiusajateks olid pigem vanemad õpilased. Sellega seoses võib tuua esile ka ealisi eripärasusi, näiteks puberteet või klassikaaslastele muljet avaldamine kui ka autoriteediks olemine (Özkilic, 2012).

Kiusamisega seotud õpilased on uurimustöö tulemustes enamikule õpetajatest rasked (50%) või akadeemiliselt vähevõimekad (31.6%). Sarnaseid tulemusi on näidanud ka teised uurimused (Kauppi & Pörhöla, 2012; Tikk, 2017). Õpetajad, kes klassis õpetavad, on eelduseks, et nad tulevad klassis ise probleemidega toime probleemsete õpilastega, kellel on õpi- või käitumisraskused, kuid sageli puuduvad oskused ja teadmised selliste õpilastega toimetulekuks ning sellepärast võib tulla esile klassis olev õpetaja kiusamine (Joshi jt, 2012; James et. al., 2008).

Sarnaselt Pervini ja Turneri (1998) ja Tikki (2017) uurimustulemustega, oli käesolevas uurimustöö tulemustes õpetajate kiusamiskogemus peamiselt õppetunni ajal klassiruumis. Özkilici (2012) tehtud uurimuses olid ka sarnased tulemused, kuid klassiruumis oleva kiusamise osakaal oli väiksem kui kooli koridoris.

Käesolevas uurimustöös tunnistas enamik õpetajaid, kes olid kogenud õpilastepoolset kiusamist, et nende elu on mõjutanud kas vähesel või suuremal määral ning ka nende õppetöö läbiviimist. Õpetajad tunnistasid, et on muutnud enda õpetamisstiili, piiranud tegevusi mida koos õpilastega koos tehakse, või ka esitanud vähemaid nõudmisi seoses õppetöoga.

Sarnaseid tulemusi näitasid ka Tikk (2017), De Wet'i ja Jacobsi (2006) kui ka Pervini ja Turneri uurimused.

Enamus õpetajaid, kes on kogenud kiusamist õpilaste poolt, on ka saanud mõjutatud enda elukvaliteedi halvenemisel. Sarnaselt Tikki (2017), De Weti (2010) kui ka Pervini ja Turneri (1998) uurimustulemustel, on õpetajatel stressitase tõusnud ning on ka alanenud ootused õpetajakarjäärile. Suhteliselt sagedasti märkisid ka õpetajad, et õpilastepoolne kiusamine on loonud klassis halva õhkkonna, kus on kõigil ebamugavam õppida. Vähemal määral märkisid õpetajad, et see on pannud hirmu tundma õppetunni andmisel ning ka on sunnitud olnud kooli vahetama. See annab märku nii õpilastepoolse kiusamise tõsidusest kui negatiivsest mõjust õpetajate elule.

Õpetajad, kes olid kogenud õpilastepoolset kiusamist, vähem kui pooltel juhtudel enda kogemusest rääkimisel oli tulemuseks lühiajaline paranemine, 11,4% juhtudel probleem lahenes ning 14,3% juhtudel olukord ei lahenenud kuid tunti ennast paremini. Seevastu 17,1% ja 11,4% juhtudest oli õpetajatel negatiivseid kogemusi, kus taluti kiusamist edasi või tunti ennast ebakompetentsena. Et nii vähestel juhtudel probleem lahenes, võib sellest järeldada, et koolides puudub tõhus abistamise korraldus või pole olemas vajalikke teadmisi kiusamisse sekkumiseks. Õpetajate jaoks on väga oluline tunda enda koolis väärtustatuna kui ka ohutult, on vaja töötada välja koos strateegiad ning ka ennetamisprogrammid (Kauppi & Pörhölä, 2012; Tikk, 2017).

Antud uurimuses tõdesid õpilastepoolse kiusamise ohvrid õpetajad, kes ei rääkinud enda kogemusest kellelegi, et pooltel juhtudel eeldatakse ise probleemidega toimetulemist ning ka 16,7% puudub koolis töötajate toetamise süsteem. Uurimustulemused langevad kokku De Wet'i (2010) uurimustulemustega, kus probleemist rääkimine paneb ennast tundma ebakompetentsena või neilt oodatakse probleemidega ise toimetulemist või see näitab neid halvas valguses.

Töö kitsaskohad, praktiline väärtus ja soovitus edaspidisteks uurimusteks

Käesoleva magistritöö piiranguks on suhteliselt väike valim, mille tõttu ei saa uurimustöö tulemusi üldistada kogu Eesti õpetajaskonnale ega teha põhjalikke järeldusi õpetajate õpilastepoolse kiusamise olemuse osas. Lisaks viidi uurimus läbi kahes Tartu linna koolis, mis seab omakorda tulemuste üldistamisele piirangud.

Tulevased uurimused vajavad esinduslikumat valimit ja erinevate õpetajate kaasamist üle Eesti erinevates maakondade põhikoolidest ja gümnaasiumitest. Mõistmaks õpetajate õpilastepoolset kiusamist paremini, oleks üheks võimaluseks uurida õpetajate õpilastepoolset kiusamist läbi koolijuhtide, lastevanemate ja ka õpilaste kaudu.

Käesoleva uurimustöö autorile teadaolevalt on Eestis läbi viidud üksikud uurimused, mis käsitlevad õpetajate õpilastepoolse kiusamise olemust ja tagajärgi õpetajale kiusamist kogunud õpetajate hinnangute põhjal, seega võib väita, et antud uuring on suhteliselt uudne lähenemine õpetajate õpilastepoolsele kiusamisele, mida tuleks Eestis laiemalt uurida. Töö rakenduslik väärtus seisneb eelkõige õpetajate õpilastepoolse kiusamise olemuse selgitamises, mis võimaldab probleemi paremini mõista ja kavandada nii väiksemal tasemel sekkumis- ja ennetustöid kui ka suuremalt riiklikul tasemel koostada abistavaid toetussüsteeme koolidesse.

Lisaks võib uurimustulemustest lähtuvalt väita, et paljudel õpetajatöid alustavatel õpetajatel ja ka kogemusteta õpetajatel ei pruugi olla vajalikke teadmisi ja oskusi seoses õpilastepoolse kiusamisega õpetaja suunas, seega on oluline, et alustavad õpetajad ja ka õpetajate koolitamissüsteemis oleks ettevalmistustöö vastavateemaliste koolituste käigus.

Tänu sõnad

Magistritöö autor soovib tänada magistritöö juhendajat Kristi Kõivu igakülgse abi ning toetuse eest kogu uurimustöö kirjutamise ajal. Lisaks tahab autor tänada kõiki õpetajaid, kes olid nõus osalema uurimuses ja andma oma panuse uurimustöö valmimisse.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega

Kasutatud kirjandus

Berg, J. K., & Cornell, D. (2015). Authoritative School Climate, Aggression Toward Teachers, and Teacher Distress in Middle School. *School Psychology Quarterly*, 31(1), 122-139. <https://doi.org/10.1037/spq0000132>

Billett, P., Fogelgarn, R., & Burns, E. (2020). *Teacher Targeted Bullying and Harassment by Students and Parents: report from an Australian exploratory survey* (Version 2). La Trobe. <https://doi.org/10.26181/12655880.v2>

Billett, P., R. Fogelgarn, E. Burns. 2019. *Teacher Targeted Bullying and Harassment by Students and Parents*. La Trobe University.

Björkqvist, K., & Jansson, V. (2003). Tackling Violence in Schools: A report from Finland. In P. K. Smith (Ed.), *Violence in schools: The response in Europe* (pp. 187-199). Routledge.

Blasè, J., Blasè, J., & Du, F. (2008). The Mistreated Teacher: A national study. *Journal of Educational Administration*, 46(3), 263-301. doi:10.1108/09578230810869257

Bradshaw, C. P., Waasdorp, T. E., O'Brennan, L. M., & Gulemetova, M. (2013). *Teachers' and Education Support Professionals' Perspectives on Bullying and Prevention: Findings From a National Education Association Study*. *School psychology review*, 42(3), 280-297.

Byers, E. 2012. "Evaluation of the Impact That Teacher Targeted Bullying has on Perception and Stress." [MSc thesis, University of Canterbury, Christchurch, New Zealand]

Cemaloglu, N. (2007). The Exposure of Primary School Teachers to Bullying: An Analysis of Various Variables. *Social behavior and personality: An international journal*, 35(6), 789-802. <https://doi.org/10.2224/sbp.2007.35.6.789>

De Wet, N. C., & Jacobs, L. (2006). Educator-Targeted Bullying: Fact or Fallacy?. *Acta Criminologica: Southern African Journal of Criminology*, 19(2), 53-73.

De Wet, C. (2010). The Reasons For and Impact of Principal-On-Teacher Bullying on the Victims' Private and Professional Lives. *Teaching and Teacher Education*, 26(7), 1450-1459. doi:10.1016/j.tate.2010.05.005

De Wet, C. (2019). Understanding Teacher-Targeted Bullying: Commenters' Views. *Bulgarian comparative education society*. <https://eric.ed.gov/?id=ED596923>

De Wet, C., & Jacobs, L. (2013). South African Teachers' Exposure to Workplace Bullying. *The Journal for Transdisciplinary Research in Southern Africa*, 9(3), 446-464. <https://doi.org/10.4102/td.v9i3.190>

Dzuka, J., & Dalbert, C. (2007). Student Violence Against Teachers: Teachers' Well-Being and the Belief in a Just World. *European Psychologist, 12*(4), 253-260.

<https://doi.org/10.1027/1016-9040.12.4.253>

Edinger, S. K., & Edinger, M. J. (2018). Improving Teacher Job Satisfaction: The Roles of Social Capital, Teacher Efficacy, and Support. *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied, 152*(8), 573-

593. <https://doi.org/10.1080/00223980.2018.1489364>

Galand, B., Lecocq, C., & Philippot, P. (2007). School Violence and Teacher Professional Disengagement. *British Journal of Educational Psychology, 77*(2), 465-477. <https://doi.org/10.1348/000709906X114571>

Garrett, L. (2014). *The Student Bullying of Teachers: An Exploration of the Nature of the Phenomenon and the Ways in Which it is Experienced by Teachers*. Aigne, UCC Peer Reviewed Journal.

Gul, F., Jabeen, S., & Hanif, S. (2022). *Perception and Behavior of Teachers About Teacher Targeted Bullying and Its Prevention in Tertiary Education Institutes*. *Sustainable Business and Society in Emerging Economies, 4*(2), 349-358.

<https://doi.org/10.26710/sbsee.v4i2.2366>

Jacobs, L., & De Wet, C. (2018). The Complexity of Teacher-Targeted Workplace Bullying: An Analysis For Policy. *Journal for Juridical Science, 43*(20), 53-78.

<http://doi.org/10.18820/24150517/JJS43.i23>

James, D. J., Lawlor, M., Courtney, P., Flynn, A., Henry, B., & Murphy, N. (2008). Bullying Behaviour in Secondary Schools: What Roles Do Teachers Play?. *Child Abuse Review, 17*(3), 160-173.

Johnson, R. B., & Onwuegbuzie, A. J. (2004). *Mixed Methods Research: a Research Paradigm Whose Time Has Come*. *Educational Researcher, 33*(7), 14-26.

<https://doi.org/10.3102/0013189X033007014>

Joshi, D., Gokhale, V. A., & Acharya, A. (2012). Student's Response and Behavior in the Classroom Environment. *International Journal for Cross-Disciplinary Subjects in Education, 2*(1), 926-937.

Kauppi, T. & Pörhölä, M. (2012). School Teachers Bullied by Their Students: Teachers' Attributions and How They Share Their Experiences. *Teaching and Teacher Education, 28*(7), 1059-1068.

Kõiv, K. (2001). Koolikiusamine kui probleem. Rmt.: Kraav, I; Kõiv, K. *Sotsiaalpedagoogilised probleemid üldhariduskoolis*. OÜ Vali Press trükikoda

Kõiv, K. (2006). *Kiusamiskäitumise mitu tahku: õpilastevaheline kiusamine, õpilase kiusamine õpetajate poolt, õpetajate kiusamine õpilaste poolt ning õpetajate kiusamine kooli personali ja lapsevanemate poolt*. Tartu: OÜ Vali Press trükikoda

Kõiv, K. (2011). Bullying in a school context: Teachers as victims. *Psicologia e Educação, 1*(2), 95-106.

Kõiv, K. (2015). *Changes Over a Ten-year Interval in the Prevalence of Teacher Targeted Bullying*. *Procedia - Social and Behavioral Sciences, 171*, 126-133.
<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.01.098>

Kõiv, K. (2017). Õpetaja ja sotsiaalpedagoog kui kiusamise ohvrid. Eesti Haridusteaduste Ajakiri. *Estonian Journal of Education, 5*(2), 133-154.

Kõiv, K. (2020). Description of Teachers' Experiences on Being Bullied by Students. *European Proceedings of International Conference on Education and Educational Psychology, 43-53*. <https://doi.org/10.15405/epicepsy.20111.4>

Kõiv, K., & Aia-Utsal, M. (2021). Victimized Teachers' Experiences About Teacher-Targeted Bullying by Students. *Psychological Applications and Trends, 4*, 172-176. <https://doi.org/10.36315/2021inpact036>

Longobardi, E., Spataro, P., & Rossi-Arnaud, C. (2019). Direct and Indirect Associations of Empathy, Theory of Mind, and Language with Prosocial Behavior: Gender Differences in Primary School Children. *The Journal of Genetic Psychology: Research and Theory on Human Development, 180*(6), 266-279.
<https://doi.org/10.1080/00221325.2019.1653817>

McGuckin, C. & Lewis, C. A. (2008). Management of Bullying in Northern Ireland Schools: A Pre-Legislative Survey. *Educational Research Journal, 50*(1), 9-23

Millington, C. 2016. ["The Dynamics of Student Violence Against Teachers at a Co-educational Secondary School in the St George East Education District of Trinidad and Tobago: Teachers' perceptions." *M. Ed. Thesis*], University of West Indies, St Augustine, Trinidad.

Monks, C. P., & Smith, P. K. (2006). Definitions of bullying: Age Differences in Understanding of the Term, and the Role of Experience. *British Journal of Developmental Psychology, 24*(4), 801-821. <https://doi.org/10.1348/026151005X82352>

Monks, C. P., Smith, P. K., Naylor, P., Barter, C., Ireland, J. L., & Coyne, I. (2009). Bullying in Different Contexts: Commonalities, Differences and the Role of Theory. *Aggression and Violent Behavior, 14*(2), 146-156. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2009.01.004>

- NASUWT (2012). *Workplace Bullying in Schools and Colleges*. Birmingham: NASUWT.
- Nayak, Mudavath & K A, Narayan. (2019). Strengths and Weakness of Online Surveys. *24*. 31-38. 10.9790/0837-2405053138.
- Pervin, K., & Turner, A. (1998). A Study of Bullying of Teachers by Pupils in an Inner London School. *Pastoral Care, 16* (4), 4-10.
- Pyhältö, K., Pietarinen, J., & Soini, T. (2015). When Teaching Gets Tough – Professional Community Inhibitors of Teacher-Targeted Bullying and Turnover Intentions. *Improving Schools, 18*(3), 263-276. <https://doi.org/10.1177/1365480215589663>
- Reddy, L. A., Espelage, D. L., Anderman, E. M., Kanrich, J. B., & McMahon, S. D. (2018). Addressing Violence Against Educators Through Measurement and Research. *Aggression and Violent Behavior, 42*, 9-28. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2018.06.006>
- Smith, P. K., Mahdavi, J., Carvalho, M., Fisher, S., Russell, S., & Tippett, N. (2008). Cyberbullying: Its Nature and Impact Insecondary School Pupils. *Journal of child psychology and psychiatry, 49*, 376-385
- Steffgen, G., and N. Ewen. 2007. “Teachers as Victims of School Violence—the Influence of Strain and School Culture.” *International Journal on Violence and Schools* 3 (1) 81-93.
- Sullivan, K., Cleary, M. & Sullivan, G. (2004). *Kiusamine koolis. Mis see on ja kuidas sellega toime tulla*. AS Atlex.
- Tikk, S. (2017). *Õpetajate kiusamine õpilaste poolt põhikoolide õpetajate näitel*. Magistritöö. Tartu Ülikool, Klassiõpetaja õppekava. <http://hdl.handle.net/10062/57616>
- Tronc, K. 2010. *Schools and the Law: The Phenomenon of School Violence*. *Australian Educational Leader* 32 (1): 35-36.
- Vaaland, G. S., & Roland, E. (2012). Pupil Aggressiveness And Perceptual Orientation Towards Weakness In A Teacher Who Is New To the Class. *Teaching and Teacher Education, 29*, 177-187. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2012.09.006>
- Winding, T. N., Skouenborg, L. A., Mortensen, V. L., & Andersen, J. H. (2020). Is Bullying in Adolescence Associated with the Development of Depressive Symptoms in Adulthood?: A longitudinal cohort study. *BMC Psychology, 8*(1). <https://doi.org/10.1186/s40359-020-00491-5>

Woudstra, M.H., Rensburg, E.J., Visser, M., & Jordaan, J. (2018). Learner-to-Teacher Bullying as a Potential Factor Influencing Teachers' Mental Health. *South African Journal of Education, 38*, 1-10.

Wright, K. B. (2006). *Researching Internet-Based Populations: Advantages and Disadvantages of Online Survey Research, Online Questionnaire Authoring Software Packages, and Web Survey Services. Journal of Computer-Mediated Communication, 10*(3), 00. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2005.tb00259.x>

Özkili. R. (2012). Bullying Toward Teachers: An Example From Turkey. *Eurasian Journal of Educational Research, 47*, 95-112.

Lisa 1. Online küsitlus

Lugupeetud õpetajad!

Kiusamine on kahjuks üheks suureks osaks koolielus. Kiusamisega võivad õpetajad kokku puutuda läbi teiste täiskasvanute kui ka õpilaste poolt. Et teada saada, millised kogemused on õpetajatel seoses kiusamisega, korraldamegi uurimuse õpetajate seas. Palume märkida ära endale sobivad vastusevariandid. Küsitlus on anonüümne ning Teie vastuseid kasutatakse vaid uurimustöö eesmärgil ning üldistatud kujul.

1. Teie vanus

Märkige ainult üks ovaal

22-25

26-30

21-35

36-40

41-45

46-50

>50

2. Teie sugu

Märkige ainult üks ovaal.

- Mees
- Naine
- Muu

3. Millist õppeainet või õppeaineid Te õpetate?

4. Mitu aastat Te olete töötanud õpetajana?

Märkige ainult üks ovaal.

< 1

1-5

6-10

11-15

16-20

21-25

26-30

31+

3. Mitu aastat Te olete töötanud õpetajana praeguses koolis?

Märkige ainult üks ovaal.

< 1

1-5

6-10

11-15

16-20

21-25

26-30

31

6. Mitmes koolis olete Te töötanud õpetajana?

Märkige ainult üks ovaal.

< 1

3-4

5-6

7-8

9+

Kiusamise definitsioon ja küsimustiku teine osa.

Kiusamine viitab olukorrale, kus kiusatav kogeb korduvalt midagi negatiivset ühe või mitme kiusaja poolt. Kiusamine võib olla füüsiline (näiteks löömine, tõukamine, ette seismine ja tee blokeerimine või personaalsete esemete peitmine), verbaalne (näiteks halvustavate hüüdnimedega nimetamine, pilkamine, ähvardamine, väljapressimine, kritiseerimine, alusetute kuulujuttude rääkimine) või sotsiaalselt manipulatiivne (näiteks järeleahvimine, sotsiaalsest lävimisest väljajätmine, mitterääkimine, ignoreerimine).

Kiusamine on tavaliselt korduv ja inimene, keda kiusatakse, tunneb ennast kaitsetuna.

1. Kuidas Te tajute õpilastepoolset kiusamist?

Märkige ainult üks ovaal.

- Üldse mitte reaalne probleem
- Vähetõsine probleem
- Tõsine ja väljakannatav probleem
- Tõsine ja väljakannatamatu probleem

2. Kas olete kogenud kogu oma õpetajakarjääri jooksul õpilastepoolset kiusamist?

Märkige ainult üks ovaal.

- Jah
- Ei (Juhul, kui te pole kogenud õpilastepoolset kiusamist ühtki korda oma karjääri jooksul, siis liikuge küsimuse juurde number 19)

3. Millist liiki kiusamist olete Te õpilaste poolt kogenud? Oli see...

Märkige kõik sobivad.

	Verbaalne	Füüsiline	Manipulatiivne		Ruumi või asjade	Teised l (milline/mi
Jah (milline?)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Eii	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kui vastasite küsimus 3 mingile punktile jaatavalt, siis palun täpsustage / kirjeldage toimunut.

4. Kui kaua kestis Teile suunatud õpilastepoolne kiusamine?

Märkige ainult üks ovaal.

- Nädalaid
- Kuid
- Aastaid
- Kestab senini
- Seni, kuni see õpilane lahkus koolist
- Seni, kuni Te ise läksite koolist ära
- See toimus õpetajakarjääri alguses

5. Kas kõikide klasside õpilased olid teile suunatud kiusamisega seotud?

Märkige ainult üks ovaal.

- Jah
- Ei

6. Mitmenda klassi õpilased olid Teile suunatud kiusamisega seotud?

Märkige ainult üks ovaal.

- 1.klass
- 2.klass
- 3.klass
- 4.klass
- 5.klass
- 6.klass
- 7.klass
- 8.klass
- 9.klass
- 10.klass
- 11.klass
- 12.klass

7. Millisest soost õpilased olid seotud Teie kiusamisega?

Märkige ainult üks ovaal.

- Poisid
- Tüdrukud
- Mõlemad, nii poisid kui ka tüdrukud

8. Kas õpilastepoolne kiusamine leidis aset tunnis?

Märkige ainult üks ovaal.

- Jah
- Ei
- Kui jah, siis märkige üks

Märkige ainult üks ovaal.

- Tunni ajal.
- Järelaitamistunnis
- Klassijuhatajatunnis

Kui õpilastepoolne kiusamine leidis aset väljaspool õppetundi, siis kus see toimus?

Märkige ainult üks vastus.

- Koridoris
- Kooliõuel
- Söögisaalis

9. Kas Te õpetate/õpetasite õpilasi, kes on/olid seotud Teie kiusamisega?

Märkige ainult üks ovaal.

- Jah
- Ei
- Mõnda neist

10. Mis iseloomustab/iseloomustas neid õpilasi, kes Teid kiusasid?

Märkige ainult üks ovaal.

- Raske öelda, sest Te ei õpeta neid.
- Enamuste õpetajatele rasked õpilased
- Akadeemiliselt vähevõimekad õpilased

11. Kui õpilastepoolne kiusamine on mõjutanud Teie õppetööd, siis kas Te

Märkige ainult üks ovaal.

- Olete esitanud õpilastele madalamaid nõudmisi seoses õppetööga.
- Olete esitanud õpilastele madalamaid nõudmisi seoses nende käitumisega.
- Teete vähem klassiga koostööd ja tulete õpilaste palvetele vastu.
- Olete piiranud tegevusi, mida Te õpilastega koos teete.
- Olete muutnud oma õpetamisstiili
- Mõned õpilased ei meeldi Teile enam.

12. Kas õpilastepoolne kiusamine on mõjutanud Teie elu kvaliteeti?

Märkige ainult üks ovaal.

- Jah, pisut
- Jah, märgatavalt
- Ei, üldse mitte

13. Kui õpilastepoolne kiusamine on mõjutanud Teie elu kvaliteeti, siis kas see on....

Märkige ainult üks ovaal.

- alandanud Teie ootusi õpetajakarjääri suhtes.

- Pannud Teid otsima uut ametit
- Sundinud Teid kooli vahetama
- Pannud Teid tundma hirmu tundide andmise ees
- Loonud klassis halva õhkkonna
- Tõstnud Teie stressitaset

14. Kas Te olete kellelegi rääkinud, et kannatate/ olete kannatanud õpilastepoolse kiusamise all?

Märkige ainult üks ovaal.

- Jah
- Ei

15. Kui te kiusamisest kellelegi rääkisite, siis kellele?

Märkige ainult üks ovaal.

- Sõbrale/kollegile
- Õppealajuhatajale
- Direktorile
- Kellelegi muule (kellele?)

Kui vastasite eelnevale küsimusele *kellelegi muule*, siis kellele?

16. Millised olid õpilastepoolsest kiusamisest rääkimise tulemused?

Märkige ainult üks ovaal.

- Olukord ei lahenenud, kuid tundsin end paremini
- Lühiajaline olukorra paranemine
- Probleem lahenes
- See pani tundma end ebakompetentsena
- See oli aja raiskamine, sa lihtsalt talud seda edasi

17. Kui Te ei rääkinud kiusamisest kellelegi, siis miks?

Märkige ainult üks ovaal.

- Te tundsite, et saate probleemiga ise hakkama
- Teilt oodatakse, et saaksite oma probleemidega ise hakkama
- Koolis ei ole töötajate toetamise süsteemi
- Tei ei ole üldse kindel või olete vähe kindel, et abi on vajalik
- Te arvate, et see näitab Teid ebakompetentsena
- Te olete hakanud aksepteerima õpilastepoolset kiusamist oma õppetöö osana
- Tei ei ole kindel, kellele probleemist rääkida

18. Kui Te lahendasite olukorra ise, siis kuidas?

Märkige ainult üks ovaal.

- Aja möödudes hakkasid õpilased Teid aktsepteerima, nii et konflikti või vastaseisu enam polnud.
- Te läksite tööle teise kooli
- Te vahetasite klassi, keda õpetada
- Te eemaldasite korda rikkuvad õpilased klassist
- Te muutsite õppetöö lihtsamaks

19. Mis on Teie arvates põhjuseks, miks õpilased õpetajaid kiusavad?

Märkige ainult üks ovaal.

- Õppetöö on neile liiga raske
- Õppetöö on neile liiga kerge
- Õppetöö on neile liiga igav
- Te ei meeldi neile või nad ei saa Teiega läbi
- Et kaaslastele muljet avaldada – tundi segada on „lahe“
- Õpilased käituvad nii, kui Te esitate neile õppetööga seoses suuri nõudmisi
- Õpilaste kodune taust on selline, kus ei hinnata haridust
- Koolis puudub tõhus distsipliin
- Ilma selge põhjuseta

20. Kas Te arvate, et õpetajate kiusamine õpilaste poolt toimub

Märkige ainult üks ovaal.

- Uute õpetajatega
- Kogemusteta õpetajatega
- Enamiku õpetajatega (rohkem kui 50%)
- Kõigi õpetajatega
- Kellegagi veel (kes?)

Kui vastasite variant *kellegagi veel*, siis kes?

21. Kas Te arvate, et õpilastepoolne õpetajate kiusamine on probleem, mida kooli juhtkond ei mõista?

Märkige ainult üks ovaal.

- jah
- ei

Mida kõrgemad ametnikud ei mõista?

- jah

- ei

Mida lapsevanemad ei mõista?

- jah
- ei

Lisa 2.

Tabel 7. *Vabavastuseliste küsimuste analüüs verbaalse kiusamisega seotud käitumise kirjeldused, mida olid õpilaste poolt kogunud õpetajad*

Kategooria	Õpetajate arv ja % kes mainisid antud käitumist	Näide
Solvamine ja mõnitamine, sõimamine ja laimamine	11 (35,5%)	Solvavad märkused, laimamised, karjumine
Ebatsensuurne kõnepruuk	11 (35,5%)	Ropendmine
Halvustamine ja pilkamine	5 (16,1%)	Pilkamine, halvasti ütlemine
Halvustavad nimed	4 (12,9%)	Nimede nimetamine, hüüdnimed

Märkus. Osakaal õpetajatest, kes olid kogunud õpilaste poolt verbaalset kiusamist (n=31)

Tabel 8. *Vabavastuseliste küsimuste analüüs füüsilise kiusamisega seotud käitumise kirjeldused, mida olid õpilaste poolt kogunud õpetajad*

Kategooria	Õpetajate arv ja % kes mainisid antud käitumist	Näide
Ähvardamine	2 (40%)	Ähvardamine vanematega, Õpetaja ähvardamine parema hinde nimel
Löömine, tõukamine	1 (20%)	Löömine käte ja jalgadega
Asjade viskamine	1 (20%)	Koolitarvetega viskamine
Füüsiline rünnak	1 (20%)	Jõu kasutamine õpetaja suunas

Märkus. Osakaal õpetajatest, kes olid kogunud õpilaste poolt füüsilist kiusamist (n=5)

Kategooria	Õpetajate arv ja % kes mainisid antud käitumist	Näide
Provotseeriv käitumine	8 (44,4%)	Õpetaja tahtlik provotseerimine
Järeleahvimine	6 (33,3%)	Õpetaja ütluse kordamine, õpetaja hääle jäljendamine
Kauplemine enda tahtmise saamiseks	4 (22,3%)	Hinnete kauplemine, kui sa teed nii, siis ma teen nii
Füüsiline rünnak	1 (20%)	Jõu kasutamine õpetaja suunas

Vabavastuseliste küsimuste analüüs manipulatiivse kiusamisega seotud käitumise kirjeldused, mida olid õpilaste poolt kogunud õpetajad (n=19)

Märkus. Osakaal õpetajatest, kes olid kogunud õpilaste poolt manipulatiivset kiusamist (n=18)

Kategooria	Õpetajate arv ja % kes mainisid antud käitumist	Näide
------------	---	-------

Õppevahendite võtmine, rikkumine või hävitamine	8 (57,1%)	Töölehtede ja vihikute katki rebimine/lõhkumine
Klassiinventari kahjustamine	5 (35,7%)	Toolidega loopimine, laudade ja toolide sodimine
Klassi töökorra tahtlik segamine	1 (7,2%)	Tuledega mängimine

Vabavastuseliste küsimuste analüüs ruumi või asjade kahjustamisega, mida õpetajad olid õpilaste poolt kogenud

Märkus. Osakaal õpetajatest, kes olid kogenud õpilaste poolt ruumi või asjade kahjustamist (n=14)

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kevin Kõiv,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Õpetajate kiusamine õpilaste poolt kahe Tartu linna kooli näitel“, mille juhendaja on Kristi Kõiv reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Kevin Kõiv

/digitaalselt allkirjastatud/

13.05.2025

.
. .
. .
. .
. .